

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Altmışikinci İçtima

5 Kânunuevvel 1339 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa	Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	44:45	
2. — Sualler	45	
1. — Bozok Mebusu Ahmed Hamdi Beyin, Tuz, Damga, Saydı, Berrî ve Bahrî Rûsumuna ve sigara kâğıdı ile tütün fiyatlarına vukubulan zamaimin elyevm ci-bayet edilip edilmediğine dair Maliye Vekâletinden sual takrirî (6/66)	45	
2. — Antalya Mebusu Rasih Efendi ile Zonguldak Mebusu Tunali Hilmi Beyin, kargaların itlâf edilmemesi hakkında Çorum Müftüsünün verdiği fetvaya dair Şeriye Vekâletinden sual takrirî (6/67)	45	
3. — Mersin Mebusu Niyazi Beyin, Mersin'in son teşkilâta nazaran müstakillen idaresi lâzımgeldiği halde elan Adana'ya merbut olarak idare olunması esbabına nazaran Dahiliye Vekâletinden sual takrirî (6/65)	45	
3. — Evrakı varide	45	
Teklifler		
1. — Bayezid Mebusu Şefik Bey ve rüfekasının Trabzon, Bayezid, Diyarbekir, Muş, Bitlis, Siird ve Van şöseslerinin	45	
inşa ve tamiri hakkında teklifi kanunisi (2/227)		45
2. — Bayezid Mebusu Şefik Bey ve rüfekasının istihlâs edilen vilâyetlerde leyli ve meccami iptidai mektepleri ve liseler küşadı hakkında teklifi kanunisi (2/228)		45
3. — Karesi Mebusu Ahmed Süreyya Beyin Teşkilâtı Esasiye Kanununu muâddil teklifi kanunisi (2/229)		45:46
Mazbatalar		
1. — Zafer ve sulh şerefine erbabı şerâfetle fiili şeni mahkûmları müstesna olmak üzere sülüsânı müddeti cezaiyelerini ikmal eden mahkûminin bakıye müddeti cezaiyelerinin affına ve müebbet kürek ve kalebentlik ve nefye mahkûm olanların cezalarının da onbeş seneye tahviline dair kanun lâyihası, (1/229), Bozok Mebusu Hamdi Beyin, Affı umumi ve müecceliyeti Askeriye Vergisi hakkında kanun teklifi (2/58), İstanbul Mebusu Abdurrahman Şeref Beyin, affa aid lâyiha-ların bir araya toplanarak affı umumiye		

<i>Sayfa</i>	<i>Sayfa</i>
tahvili hakkında takriri (4/110), Urfa Mebusu Şeyh Saffet Efendi ile rüfekasının, affı umumiye müteallik lâyhalarının müstacelen müzakeresi hakkında takriri (4/112) ve Adliye Encümeni mazbatası.	
46	ir Mentеше Mebusu Şükrü Kaya Beyin takriri (4/130)
2. — Üç aylık maaşlarını alamıyan Ankara Darülmuallimin ve Darülmuallimat muallim ve muallimelerinin istidaları hakkında Dahiliye Encümeni mazbatasısı (4/29)	47
46:47	Evrakı saire 47
3. — Elmalı kazası Belediye Reisi hakkında verilen hükme dair Memurun Muhakemat Heyeti mazbatası hakkında Dahiliye Encümeni mazbatasısı (4/28)	47
47	1. — Ziraat Bankası Müdürü Umumi tahsisatının Heyeti Vekileden tazminine dair Meclisi Âli kararına iftiharla muttali olduğuna ve tazminat şerefının kâmilen uhdesine terkine dair İzmir Mebusu ve sabık İktisat Vekili Mahmud Esed Beyin tegrifi,
47	47:48
Takrirler	2. — Darüleytamlar teftiş raporunu Sıhhiye Vekâletine göndendiğine dair Sinob Mebusu Rıza Nur Beyin telgrafı,
1. — Meclis Kütüphanesine, her şübei ilimiyyeye ait kütübü esasiye ve resaili ilmiyenin tedarik ve celbinin teminine da-	48
47	4. — Müzakere edilen mevad 48
	1. — Orta tedrisat muallimleri hakkında (1/264) numaralı kanun lâyihası ve Maarif Encümeni mazbatasısı,
	48:59,59:74

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat saat : 1,50

REİS — Fethi Bey Efendi Hazretleri

KÂTİPLER : Ruşen Eşref B. (Karahisar Sahib), Mahmud B. (Siird)

REİS — Celseyi açıyorum efendim. Zaptı sabık hulâsası okunacaktır.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

Birinci Reisvekili Sabri Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilnikad zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Evrakı varide aid oldukları mahallere havale edildikten sonra Genç Mebusu Dr. Ali Haydar Beyin irtihalini müş'ir İstanbul Hariciye mümessili Dr. Adnan Beyden mevрут telgraf okunarak merhumun ruhuna fâtiha lar ithaf ve ailesine Meclis namına taziyetname tastiri karargir oldu. Mütaakiben, müstacelen müzakeresi kabul edilen Riyaseti Cumhur bütçesine geçildi. Heyeti umumiyesi hakkında müzakere kâfi görülerek Reisi-cumhur Hazretlerinin maaş ve muhassesatları

hakkında idare heyetinin teklifinin reye konulmasına dair Hakkâri Mebusu Asaf Bey tarafından verilen takrir kabul ve hususu saire Muvazenei Maliye Encümeninin teklifi veçhile aynen ve yekûnu umumi tadilen kabul olundu.

Mevaddı kanuniyeden birinci ve ikinci maddeler aynen, üçüncü madde tadilen kabul olunup, heyeti umumiyesi tayıni esami ile reye vaz'olundu. Tasnifi âra neticesinde nısalolmadığı anlaşıldığından yarım saat teneffüs etmek üzere celse tatil edildi.

İkinci celse

Sabri Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde küşadedilerek Riyaseti Cumhur bütçesi ikinci de-

fa reye vaz'olunarak 151 rey ile kabul olundu.

Cuma tatili hakkında Mentese Mebusu Şükürü Kaya Bey ve rüfekasının teklifi kanunisi Lâ-yiha Encümenine havale edildi. Seyrüsefaın bütçesine zam icrası hakkındaki Muvazenei Maliye Encümeni mazbatasının müstacelen müzakeresi-me başlandı ve birinci, ikinci, üçüncü maddeler aynen ve dördüncü madde tashihan kabul ve heyeti umumiye tâyini esami ile reye vaz'olundu. Badehu tefsir mazbatalarının müzakeresine bilistidar Elbise Bedeli hakkındaki Kanununun ve Rûsumu Belediye Kanununun ondokuzuncu maddesinin tefsirine dair mazbatalar kıraat ve kabulden sonra yeni kanun mucibince Divanı Muhasebat Heyetinin intihabına dair Saruhan Mebusu Reşat Bey ve rüfekasının takririni okundu. Bu babta Kütahya Mebusu Receb Beyin teklifi veçhile Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenlerinin iştiraki ve Maliye Vekilinin huzuru ile teshilen dilmaslahatin namzet iraeisi karargir oldu. Mütaakıben İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun 140 nci maddesinin tefsirine dair mazbata aynen ve Belediye Kanununun 19 ncu maddesiyle Temettü Kanununun tefsirine dair mazbatalar tadilen ve ikamet yevmiyelerinden yüzde kırk tenzilât yapılp yapılamıyacağına dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatasını aynen kabul olundu.

Şûrayı Devletçe 16 Marttan sonra verilen kararlar hakkında Dahiliye Encümeni mazbatasını ledelmüzakere kabul edildi. Evrakı varide meyanında ruznameye alınan altın kaçakçılığundan mahkûm Eşref ve Haşim efendiler hakkındaki Adliye Encümeni mazbatasının müzakeresine geçildi ise de bilâhara tabı ve tevezii mütaakıp müzakeresi takarrür etti. Kastamonu Encümeni Vilâyet âzasından Taşköprülü Tevfik Efendi hakkındaki Dahiliye Encümeni mazbatasını ve cezayı nakdilerin beş misline iblâğına dair Adliye Encümeni mazbatasını kıraat ve kabul olundu. Ruznamede mevcut ve Nizamnamei dahiliye mütaallik hususat ile mevaddı kanuniye tadilâtının müzakeresi için Perşembe günü iğtima akdi kabul olundu. Seyrüsefaın Bütçesine zamaim icrasına dair lâyihamın 144 rey ile kabul edildiği Makamı Riyasetten bittebliğ Çarşamba günü iğtima edilmek üzere celseye nihayet verildi.

Reis
Ali Fethi

Kâtip
Afyon Karahisar
Ruşen Eşref

Kâtip
Siird
Mahmud

2. — SUALLER

1. — *Tuz, Damga, Saydî Berrî, ve Bahrî Rûsumuna ve sigara kâğıdı ile tütün fiyatlarına vukubulan zamaimin elyevm cibayet edilip edilmediğine dair Bozok Mebusu Ahmed Hamdi Beyin sual takriri, Maliye Vekâletine (6/66)*

2. — *Kargaların itlâf edilmemesi hakkında Çorum Müftüsünün fetvasına dair Antalya Mebusu Rasih Efendi ve Zonguldak Mebusu Hilmi Beyin takrirleri Şer'îye Vekâletine (6/67)*

3. — *Mersin'in son teşkilâtına nazaran müstakilen idaresi lâzımgeldiği halde el'an Adana'ya merbutan idare olunması esbabına dair Mersin Mebusu Niyazi Beyin sual takriri Dahiliye Vekâletine havale edilmiştir. (6/65)*

REİS — Efendim. Zaptı sabık hulâsası hakkında bir mütalâa var mı? Zaptı sabık hulâsasını aynen reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — EVRAKI VARİDE

Teklifler

1. — *Bayezid Mebusu Şefik Bey ve rüfekasının Trabzon, Erzurum, Bayezid, Diyarbakir, Hakkâri, Muş, Bitlis, Siird, Dersim ve Van şoselerinin inşa ve tamiri hakkında teklifi kanunisi (2/227) (Lâliya Encümenine)*

2. — *Bayezid Mebusu Şefik Bey ve rüfekasının istihlâs edilen vilâyetlerde leyli ve meccani iptidai mektepleri ve liseler küşadı hakkında teklifi kanunisi (2/228) (Lâyiha Encümenine)*

3. — *Karesi Mebusu Ahmed Süreyya Beyin*

Teşkilâtı Esasiye Kanununa dair teklifi kanunisi (2/229) (Lâyiha Encümenine)

AHMED SÜREYYA B. (Karesi) — Efendim müsaade buyurulur mu? Kanunu Esasi Encümendeki, Teşkilâtı Esasiye Kanununun bâzi mevaddı hakkında müzakere cereyan etti. Nizamnamede sarahat vardır. Bendenizin teklifimde derdesti müzakere olan meseleye müte-dairdir ve doğrudan doğruya Kanunu Esasi Encümenine gitmesi muvafıktır. Bunu rica ediyorum.

REİS — Efendim sahibi teklif Süreyya Bey, Teşkilâtı Esasiye Kanununa dair vermiş olduğu teklifi kanununun, Lâyiha Encümenine gitmeden Kanunu Esasi Encümenine gitmesini teklif ediyorlar. Muvafık görenler lütfen ellerini kaldırsın. Muvafık görülmüştür efendim.

Mazbatalar

1. — *Zafer ve sulh şerefine erbabi şekavetle fiili şeni mahkûmları müstesna olmak üzere sülsana müddeti cezaiyelerini ikmal eden mahkûminin bakryei müddeti cezaiyelerinin affına ve müebbet kürek ve kalebentlik ve nefye mahkûm olanların cezalarının da onbeş seneye tahviline dair kanun lâyihası (1/229), Bozok Mebusu Hamdi Beyin, affı umumi ve Müeccliyeti Askeriye Vergisi hakkında kanun teklifi (2/58) İstanbul Mebusu Abdurrahman Şeref Beyin, affa ait lâyhaların bir araya toplanarak affı umumiyeye tahvili hakkında takriri (4/110), Urfa Mebusu Şeyh Safvet Efendi ile rüfekasının affı umumiyeye mütaallik lâyhaların müstacelen müzakeresi hakkında takriri (4/112) ve Adliye Encümeni mazbatası,*

REİS — Ruznameye alıyoruz.

FERİDUN FIKRİ B. (Dersim) — Reis Bey efendi müstaceliyet talebi vardır. Efendim.

REİS — Nerede vardır efendim.

FERİDUN FIKRİ B. (Dersim) — Mazbata da muharrerdir.

REİS — Mazbata müstaceliyet kararı ile Heyeti Aliyenize havale buyurulmuştur. Müsaade buyurulursa müstacel ruznameye alalım. Onun için müstacel ruznameye alınmasını kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum efendim. Müstacel ruznameye alınması kabul edilmiştir efendim.

2. — *Üç aylık maaşlarını alamayan Ankara Darülmuallimin ve darülmuallimat muallim ve muallimelerinin istidası hakkında Dahiliye Encümeni mazbatası (4/29)*

REİS — Okunacaktır efendim.

Riyaseti Celileye

Ankara Vilâyeti Meclisi Umumisince 1337 senesinde lâğvına karar verilerek üç ay sonra veniden küşadolunan darülmualliminin mesdud kaldığı zamana ait maaşlarının itası istidasına dair vaktiyle dâri mezkûr muallimin ve müstah-leminden bâzıları tarafından takdim ve Birinci Büyük Millet Meclisi Memurîn Muhakemat Tetkik Heyetine tevdi olunan arzuhal üzerine bu kabül itirazatın tetkiki Heyetçe vazife harici görülmüş ise de bilâhara keyfiyet İstida Encümenince nazarı dikkate alınarak varit ve muhiki mü-talâa kılınmış ve Dahiliye Encümenine havale olunmuş ve sabık Dahiliye Encümeni de meseleyi tetkik ederek müraعاتı vaktiye şayanı nazar telâkki ve mazbatasını bittanzim Heyeti Umumiyyeye arz eylemiş ve ruznameye alınan işbu mazbata sabık Meclisin feshi dolayısıyla tekrar Encümenimize tevdi kılınmakla tetkik edilmiştir.

Mesele haddi zatında vilâyet meclisi umumisi mukarreratına itiraz mahiyetinde olup İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun buna mütaallik maddesi ile Şûrayı Devletin Memurîn Muhakematına mütaallik vazâifin sureti ifası hakkındaki 4 Temmuz 1337 tarihli Kanuna müzeyyel 177 numaralı Kanunu mahsus mucibince Memurîn Muhakematı Heyetine ait görülmüş olduğundan keyfiyetin intacı hususunda Heyeti Mezkûreye tevdi lâzımgeleceği mütalâasıyla Heyeti Umumiyyeye arz olunur.

4 . 12 . 1339

Dahiliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Niğde	Çatalca
Hazım	Şakir
(İmzada bulunamadı)	
Kâtip	Âza
Karesi	Ankara
Ali Şuuri	İhsan
Âza	Âza
Canik	Karesi
Süleyman Neemi	Mehmed Vehbi
	Âza
	Aydın
	Zekâi

REİS — Efendim Ankara Darülmualimîn muallimlerinin mücrakim maaşatı hakkında İstida Encümeninden muhavvel evrakın Dahiliye Encümeni mazbatası mucibince Memurîn Muhakemat Encümenine gitmesini...

ALİ SURİRİ Ef. (Karahisarî Şarki) — Reis Beyefendi mesele kâfi derecede anlaşılamiyor. Dahiliye Encümeni bu meseleyi Memurîn Muhakemat Encümeninin kanunen vazai fi dâhilinde olan mesailden mi addediyor? Bunu izah etsinler?

VEHBI B. (Karesi) — Efendim vaktiyle Ankara Meclisi Umumisi Darülmualimîni lâğvetmiş, buna itirazın muallimler Şûrayı Devlet Heyeti Umumiyesi makamına kaim olan Memurîn Muhakemat Tetkik Heyetine müracaat etmişler. Çünkü idareî mahalliye kararları Şûrayı Devlette tetkik edilir. Meclisi umumilerin mukarreratı aleyhine bulunulacak itirazat, Şûrayı Devletçe tetkik edilir. Şûrayı Devletin vazifesinin bir kısmını Tetkik Encümeni, bir kısmını da Tetkik Heyeti gördüğü için muallimler oraya müracaat etmişler. Halbuki o heyetin o vazai fi göreceğine dair kanun o zaman Meclisi Âlinizce kabul edilmiş, binaenaleyh Tetkik Heyeti «Bu mesele salâhiyetimiz dâhilinde değildi.» demiş bunlar İstida Encümenine müracaat etmişler. İstida Encümeni bunların bu taleplerini haklı görmüş ve bunların bu haklarını tetkik etmek üzere Dahiliye Encümenine havale etmiş ve Dahiliye Encümeni de Heyeti Umumiyeye sevk etmiş, Heyeti Umumiyede derdesti müzakere ilken Meclis feshedilmiş derken İkinci Meclis teşekkülünde tekrar Dahiliye Encümenine gelmiş. Şimdi Dahiliye Encümeni diyor ki, «Ahiren Meclisi Âlice kabul edilen kanun mucibince Şûrayı Devletin mecalisi idareden, mecalisi umumiyeden çıkacak kararları istinafen, temyizden nihai bir surette bakması salâhiyeti Tetkik Heyetine verilmiştir. Binaenaleyh Tetkik Heyeti bunu tetkik etsin.» diyor.

ALİ SURİRİ Ef. (Karahisarî Şarki) — Efendim, o madde kanuniye hangi tarihtedir? İkincisi: Mecalisi umumiyenin, mukarreratı umumiyesi-ne bu heyet bakar diye onda sarahat var mıdır?

VEHBI B. (Devamla) — Var efendim. Evet sarahat vardır. Hattâ Heyeti Celilenizde, Birinci Mecliste ilâveten kabul ettiğimiz maddedir. Bütün Şûrayı Devletin vazifesine bakacaktı. Lâzistan Mebusu Esad Bey biraderimizin teklifleriyle kabul edilmiş. (67) nci madenin fıkrâi ahi-

resi ve (77) nci madde ve yüz küsuruncu maddelerden birisi idareî umumiyeye ait yani mecalisi idareden verilen kararların bidayeten ve istinafen ve niyabeten ve bir de encümenlerde verilen kararların yine orada bakılacağına dairdir. Binaenaleyh heyet buna salâhiyettardır. Bu itibarla şimdi Tetkik Heyeti buna vaziyet etmeye ve bakmaya salâhiyettardır. Oraya tevdi edilsin ve bakılsın diyoruz. Mesele bundan ibarettir.

REİS — Efendim bu evrakın Dahiliye Encümeni mazbatası mucibince Tetkik Muhakemat Encümenince bakılmasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — *Elmalı kazası Belediye Reisi hakkında verilen hükme dair (4/28) numaralı Memurîn Muhakemat Tetkik Heyeti mazbatası hakkındaki Dahiliye Encümeni mazbatası (Adliye Encümeni-ne.)*

Takrirler

1. — *Meclis Kütüphanesine, her şubeî ilmiyeye ait kütübü esasîye ve resaili ilmiyenin tedarik ve celbinin teminine dair Mentеше Mebusu Şükrü Kaya Beyin takriri (4/130) (Kütüphane Encümenine.)*

Evrakı saire

1. — *Ziraat Bankası Müdürü Umumi tahsisatının Heyeti Vekileden tazminine dair Meclisi Âli kararına iftiharla muttali olduğuna ve tazminat şerefînin kâmilân uhdesine terkine dair İzmir Mebusu ve sabık İktisat Vekili Mahmud Esad Beyin telgrafı.*

REİS — Okunacaktır efendim.

Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Ziraat Bankası Müdürü Umumi tahsisatının Heyeti Vekileden tazminine dair Meclisi Âlinin verdiği karara kemali iftiharla muttali oldum. Ancak son sene zarfında Ziraat Bankasının umur ve muamelâtı pek ziyade tevessü etmiş ve Türk çiftçisinin tırnaklarıyla, alınteriyle kazanarak verdiği tekâliften vücut bulan sermayesi âzîm miktarlara bâliğ olmuştur. Ahvali fevkalâde içinde celbi müşkil ve vakte muhtacolan ecnebi mütehassısın vüruduna kadar milletinin yegâne müessesesi iktisadiyesini yalnız

bir Müdürü Umumi Muavini ile idare etmeyi herhangi bir tehlike ihtimaline ve pek vâsi olan banka muamelâtının halkın en muhtaç zamanlarında mefluciyetine meydan vermemek maksadiyle muvafık görmemişim. Şu kadar ki, ecnebi mütehasıs celbi hususunda Millet Meclisinin izhar ettiği arzu ve kararı infazen elyevm vazifesine başlamış olan mütehasısın tedarikine tevessül etmişim. Bunun vazifeye mübaşeretine kadar bankanın mer'i kanun mucibince maası bütçede murakkam ve mevkuf bulunan tahsisattan tediye edilmek üzere muvakkat bir müdürü umumi ile tedviri umuru esbabı mesrudeye binaen Heyeti Vekileye arz etmiş ve zarureti fevkalâde karşısında teklifim kabul olunmuştur. Esasen bütçenin hükmü o seneye şâmil olduğu gibi o esnada Meclisi Âli dahi hali içtimada değildi. Mamafih zamanı vekâletimde vikayesiyle tavzif olduğum menafii milletî muhafazaten ittihazında müteşebbiş olduğum Heyeti Vekile kararı vâkımdan dolayı Hâkimiyeti Milliyeyi de müemmin olan usulü esasiyeyi murakabe zımmında Meclisi Âlice takarrür ettirilen tazminat şerefının kâmilen uhdei âcizaneme terkini rica ederim efendim.

3 . 12 . 1339

Sabık İktisat Vekili
Mahmud Esad

ALİ SURURİ Ef. (Karahisarî Şarki) — Meclisi Âli verdiği kararı hiçbir suretle tebdil, tadil, tağyir edemez. Verilecek tazminatın şekli idaresine gelince: Bu idareten ve aralarında

4. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD

1. — Orta tedrisat muallimleri hakkında (1/264) numaralı kanun lâyihası ve Maarif Encümeni mazbatası.

MADDE 5. — Muallim olabilmek için yirmi yaşını ikmal etmiş ve kırkbeş yaşını geçmemiş olmak lâzımdır.

REİS — Madde hakkında mütaalâ dermeyan etmek isteyen var mı?

VEHBİ B. (Karesi) — «Yeniden mesleke dâhil olabilmek için» demeli. Bu suretle olacak değil mi?

REİS — «Muallim olabilmek için» değil mi?

yapılacak bir şeydir. Mahmud Esad Beyefendi arkadaşlara tazmin ettirmez. Buna hiçbir diyecek yoktur. Hepsi tazmin eder; Meclisi Âli buna bir şey diyemez efendim. Ve bunun için karara da hacet yoktur.

REİS — Efendim Mahmud Esad Beyin telgrafı malûmat hâsil olmak için Meclisi Âlinize de okunmuştur.

2. — *Darüleytamlar teftiş raporunu Sıhhiye Vekâletine gönderdiğine dair Sinob Mebusu Rıza Nur Beyin telgrafı vardır.*

Ankara'da Büyük Millet Meclisi Riyasetine
Mezuniyetim bizzat Meclisi Âliye arzını taahhura duçar edeceğinden darüleytamlar teftiş raporunu Sıhhiye Vekâletine takdim ettim. Tevdi buyurulan vazifeyi ikmal eylediğimi arz eylerim efendim.

Sinob Mebusu
Rıza Nur

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Kendisi telgraftan evvel gelmiş burada oturuyor.

REİS — Efendim bugün müzakere edilecek mevad, Orta Tedrisat Kanunudur. Tadilen gelen şekil okunacaktır.

REFİK B. (Konya) — Rıza Nur Bey tarafından verilen rapora Meclisi Âli ne zaman muttali olacaktır?

REİS — Efendim, bugün ruznamede dâhil değildir. Fakat arkadaşlardan birisi talebediyorlar. Yani takrirleri vardır. İzahat talebediyorlar. Gelecek ruznamemizde okunacak.

VEHBİ B. (Karesi). — Yani yeniden muallim olabilmek için.

MAARİF ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ VASİF B. (Saruhan) — Efendim Heyeti Celileniz, geçenlerde bir takrir kabul etti ve Encümene havale etti. Bu takririn esası şu idi. Daha evvel takdim edilen madde «Muallim unvanı alabilmek» fıkrasını ihtiva ediyordu. Bâzı arkadaşlarımız tarafından «Şimdi mevcut muallimler muallim unvanını haiz olmayacak mı?» diye mucibi tereddüdüldü. Bu tereddüdü izale için Encümene havale buyuruldu. Encü-

men o arkadaşımızın takririni kabul ederek «Muallim unvanı» kelimesini kaldırdı ve «Muallim olabilmek» kaydını koydu ve madde Meclisi Âlinin arzusuna muvafık bir vaziyet almış oldu. Yani Meclisi Âlinin arzusunu yerine getirmiş oldu.

VEHBİ B. (Karesi) — Bu yeniden mesleke dâhil olacaklar içindir.

MAARİF ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ VASİF B. (Saruhan) — Evet bu, bundan sonra içindir. Esasen kanun makabline şâmil olamaz. Sarahat vardır efendim.

REİS — Başka söz istiyen var mı? Madde nin muaddele şeklini reyî âlinize vaz'edeceğim. Madde muaddeleyi aynen kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Aksini reyî âlinize vaz'ediyorum... Kabul etmeyenler ellerini kaldırsın Beşinci madde kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Darülfünun ve yüksek ihtisas mektepleri mezunlarının orta tadrîsat mekteplerinde kendi ihtisaslarına ait bir ders zümresinin talimini deruhde edebilmeleri için evvelimde dördüncü maddede beyan olunduğu veçhile bir mektepte lâakal bir sene staj görmeleri lâzımdır. Bunların muallim unvanı alabilmeleri, staj gördükleri mektep meclisi muallimini tarafından muallimliğe kaabiliyet ve ehliyetinin tasdik edilmesine ve Türkçe, fennî terbiye ve felsefeden verecekleri imtihanlarda muvaffak olmalarına mütevakıftır.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı?

AHMED SÜREYYA B. (Karesi) — Efendim lâakal kelimesinin kaldırılmasını teklif etmişlerdi. Yine maddede ipka edilmiştir.

MAARİF ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ VASİF B. (Saruhan) — Efendim Darülmuaallimîn ve darülmuaallimatı âliye mezunları için lâakal tâbirini kaldırmıştık. Buradaki lâakal kelimesinin kaldırılmaması ve tekrar buraya koymamızdaki sebebolabilir ki, bir muallim bir sene zarfında imtihan vermeye muvaffak olamaz. Halbuki Darülmuaallimînî Âliyeden mezun olanlara ayrıca imtihan vermek yoktur. Fakat darülfünun mezunları için imtihan vermek şarttır. Fakat darülfünun mezunu sene nihayetinde imtihanında muvaffak olamadığı takdirde bundan istifade edilmez, diye atamayız. Bir sene daha tecrübe etmeye mecburuz. Bundan dolayı lâakal kelimesini ipka ettik.

REİS — Başka söz istiyen var mı? (Yok, sesleri) O halde maddeyi muaddele şekliyle reyî âlinize vaz'ediyorum. Maddeyi bu şekilde kabul edenler ellerini kaldırsın. Aksini reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul etmeyenler ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Yedinci maddeye geçmeden evvel Sivas Mebusu Rahmî Beyin yedinci madde makamına kaim olmak üzere bir teklifi vardır.

Riyaseti Celîleye

Kabul etmiş olduğumuz üçüncü maddeye nazaran orta tadrîsat mektepleriyle iptidai darülmuaallimîn ve darülmuaallimatlara muallim olabilmek için darülfünun, âli darülmuaallimîn ve darülmuaallimat ile yüksek ihtisas mektepleri mezunu olmayı kabul ettik.

Halbuki bu saydığım âli müesseseler ve mekteplerden mezun olanlar her hangi bir ilimde veya bir ilmin bir şübe mahsusasında sahibi ihtisas olurlar ve bu sebeple orta tadrîsat mekteplerinin grup halinde ders okutulan birinci devresinde muallimlik yapamazlar. Bu mahzur sebebiyledir ki, 1339 kadrosu ile orta darülmuaallimîn ve darülmuaallimat teşkiline mecburiyet hâsıl olmuş ve bu müesseselerden neşet edeceklerin zümre halinde dersleri okutmaları temin kılınmış olduğundan bu noksanı telâfi için yedinci madde olarak berveçhi âti maddenin ilâvesini teklif ederim.

Sivas
Rahmî

Madde 7. — Orta tadrîsat mektepleri birinci devresine ve iptidai darülmuaallimînlere muallim olabilmek için orta darülmuaallimîn ve darülmuaallimat mezunu olmak ve bir sene muallim muavini olarak staj görmek şarttır.

RAHMÎ B. (Sivas) — Efendim, kanunun üçüncü maddesinde orta tadrîsat mekteplerine muallim olabilmek için menşe olarak darülfünun ve darülmuaallimîn ve darülmuaallimatı âliye ve bir de ihtisas mekteplerini kabul ettik. Tabii bu üç müesseseden çıkacak zevat ancak bu mekteplerde muallim olabileceklerdir. Malûmuâliniz liseler iki devre üzerinedir. Birinci ve ikinci devredir. İkinci devrede dersler ihtisas üzerine ayrılmıştır. Halbuki birinci devre ihtisas üzerine ayrılmamıştır. Meselâ ulûmu tabiiye muallimi denilince bu zat hayvanat, nebatat, hikmet, kimya gibi muhtelif dersler okutur.

Halbuki darülfünundan çıkacak bir efendi yalnız hayvanat, yalnız hikmette sahibî ihtisas olabirler. Halbuki öyle bir efendi birinci devreye de muallim olabilecektir. Şimdi böyle bir zata «Sen bu dersi okutacaksın» dersek kendisi kimya mütehassısı olduğu halde ona hikmeti de tevdi etmiş olacağız. Tabiidir ki, bundan bir faide görülemiyecektir. Halbuki Maarif Vekâleti bundan dolayı bu sene darülmualimîni tâliye ve darülmualimatı tâliye tesis etti ve bunların kadrolarını kabul etti. Bu mektepler sultanilerin birinci devresinde grup halinde okutulacak dersleri okutacaklardır. Halbuki kanunda bu hususta sükût edilmiş, hiç bahsedilmemiş. Mektebi açtık, oradan çıkacaklar ne olacaklardır? Hiç zikredilmemiştir. Binaenaleyh bunun için bu maddeyi teklif ediyorum. Lûtfen kabulünü rica ediyorum.

REİS — Efendim encümenin bir mütalâası var mı?

MAARİF ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ VASİF B. (Saruhan) — Efendim Rahmi Beyefendinin mütalâaları bugünkü vaziyet itibarıyla çok doğrudur. Biz darülmualimîn ve darülmualimat esasını kabul ettik. Fakat maalesef itiraf edeyim ki, bugünkü Maarif Vekâletimizde böyle bir mektep yoktur. İnşallah yapılacaktır. Binaenaleyh, Maarif Vekâleti bu müesseseyi meydana getirene kadar buyurdıkları veçhile devrei ulâ muallimleri arasında grup derslerini yapabilecek muallimlere ihtiyacı vardır ve bunun için de (1340 bütçesinde orta darülmualimîn diye orta tedrisat mekteplerine muallim yetiştirmek için lâzımgelen tahsisatı Maarif bütçesinde kabul etmişizdir. Bu mevzularından istifade edebilmek için Rahmi Beyefendinin fikirlerine iştirak ediyorum. Yalnız müsaade buyurursanız bu hususta vekâletle görüşmek ve teşebbüsâtın esasını tesbit etmek için encümene havale buyurulsun, encümende tesbit ederiz efendim.

REİS — Sivas Mebusu Rahmi Beyin takririni reyî âlinize vaz'edeceğim. Bu takririn nazarı mütalâaya alınmasını muvafık görenler lûtfen el kaldırsın. Aksini de reyî âlinize vaz'edeceğim. Muvafık görmiyenler lûtfen el kaldırsın. Bu takrir encümene havale olunmak üzere nazarı dikkate alınmıştır.

MADDE 7. — Darülfünun şubâtından veya hut diğer yüksek ihtisas mekteplerinden mezun olmayıp da orta tedrisat muallimliği meslekine dâhil olmak isteyenlerin behemahal orta tedrisat şahadetnamesini haiz olması şarttır. Bunlar evvelâ mütehassıs oldukları ilim şubesinden bir imtihan geçirerek muallim muavini sıfatını iktisabettikten sonra altıncı maddede muharrer namzetlerin hukukunu haiz olacaklardır.

REİS — Efendim, bu madde hakkında söz isteyen var mı? (Hayır, sesleri) Bu maddeyi aynen reyî âlilerine vaz'edeceğim kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reyî âlilerine vaz'edeceğim kabul etmiyenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir, efendim.

MADDE 8. — Resim, elişleri, musiki gibi sanat dersleri muallimleriyle terbiyei bedeniye muallimleri, malûmatı meslekiye veren müessesatı mahsusai âliye mezunlarından veya ehliyetnamelerden intihabolunur. Elyevm mevcut muallimlerden şeraiti lâzimeyi haiz olmıyanların ehliyetname istihsal etmeleri muktazidir.

REİS — Söz isteyen var mı efendim?

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Efendim. Mazbata Muharriri Bey prensibolarak Arapça, Acemce kaidelerin kullanılmıyacağını va'detti. Halbuki yine Arapça, Acemce kelimelerine doğru bir gidiş vardır.

REİS — Hilmi Bey maddenin tarzı tahririne itiraz ediyorlar. Esasına itiraz etmiyorlar.

RUSEN ESREF B. (Karahisarı Sahib) — Muhterem efendiler. Bu madde çok doğrudur. Ancak bendeniz ikinci kısmına itiraz ediyorum. Elyevm mevcut muallimlerden şeraiti lâzimeyi haiz olmıyanların ehliyetname istihsal etmeleri muktazidir, diyor. Eğer bunu tatbik edecek olursak zannederim ki, bir kanunun makabline sümülû gibi bir vaziyet tahaddüs eder. Çünkü birtakım muallimler vardır ki, uzun senelerden beri tedrisatta bulunmuşlardır. Bunların bir hakkı müktesebi mevudolmuş demektir. Binaenaleyh, aynı muallimleri şimdiye kadar devam ettirdiğimiz halde bugünden itibaren bu ikinci fıkradan dolayı yeniden bir imtihana tabi tutacağız ve bunun meşkûk neticesine kadar intizarda bırakacağız. Bu hususta mekteplerin idaresi de ihlâl edilmiş olacak. Onun için nazarı dikkati âlinizi celbediyorum ve bu ikinci fıkra-

nın kalkmasını teklif ediyorum. (Muvafık, sesleri)

MAARİF ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ VASİF B. (Saruhan) — Reis Bey encümen bu noktâ nazarı muvafık buluyor ve ikinci fıkranın tayyını kabul ediyor.

REİS — Nasıl olacak şimdi?

MAARİF ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ VASİF B. (Saruhan) — Son fıkra yani, «Elyevm mevcut muallimlerden şeraiti lâzimeyi haiz olmıyanların ehliyetname istihsal etmeleri muktazidir» fıkrası kalkacaktır.

REİS — Efendim sekizinci maddenin son fıkrası olan «Elyevm mevcut muallimlerden şeraiti lâzimeyi haiz olmıyanların ehliyetname istihsal etmeleri muktazidir» fıkrasının tayyını teklif ediyorlar. Encümen de muvafakat ediyor. Yani tay teklifini kabul ediyor. Binaenaleyh, bu tayyı kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini de reyi âlinize vaz'ediyorum, tayyı kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın. İkinci fıkranın tayyı kabul edilmiştir. Muaddel madde şu şekilde oluyor :

MADDE 8. — Resim, elişleri, musiki gibi sanat dersleri muallimleriyle terbiyei bedeniye muallimleri, malûmatı meslekiye veren âli müessesatı mahsusat mezunlarından veya ehliyetnamelilerden intihabolunur.

REİS — Muaddel şekilde olan bu maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum. Maddeyi bu şekilde kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini de reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın. Madde bu şekilde kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Yukarıki maddelerde mevzuubahsolan imtihanların ve ehliyetname istihsalinin şeraiti ve sureti icrası ayrıca bir talimatname ile tâyin edilecektir.

REİS — Bu madde hakkında söz istiyen varmı efendim? (Hayır, sesleri) Maddeyi aynen reyi âlilerine vaz'edeceğim. Yalnız Naim Hazim Efendinin bir tadil takriri vardır.

Riyaseti Celileye

Dokuzuncu maddenin aşağıdaki şekilde tashihini teklif ederim :

(Yukarıki maddelerde mevzuubahsolan imtihanların şeraît ve sureti icrasıyla ehliyetname

istihsaline ait şeraît ayrıca bir talimatname ile tâyin edilecektir.)

Konya
Naim Hazim

MAARİF ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ VASİF B. (Saruhan) — Efendim arkadaşımızın ehliyetnameyi ne için kaldırdığını anlamıyorum. Yukarda yedinci madde diye bir madde kabul buyurdunuz. Bundan sonra darülmualimîn mezunu olmadığı takdirde, darülmualimîn mezunu olduğu takdirde ehliyetname alması muktazidir buyurdunuz. Bilmem şimdi neden böyle oluyor?

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — Burası değil efendim. Ehliyetname istihsalinin sureti icrası... Burası anlaşılıyor. Onun için bendeniz ifadenin tashihini teklif ediyorum.

VASİF B. (Saruhan) — Şekli tashihini kabul ediyorum. Onun için münakaşa etmeyiz.

REİS — Naim Hazim Efendinin takririni bir daha okuyup reye vaz'edeceğim.

(Takrir tekrar okundu.)

REİS — 9 neu maddenin bu şekilde tâdilini teklif ediyorlar. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın. 9 neu madde olarak şimdi okunan Konya Mebusu Hazim Efendinin takriri madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Muallimler vazife itibariyle sabit ve muvakkat olarak iki kısma ayrılmıştır. Mürettep sınıf derslerini deruhde eden muallimler sabit kısımdandır. Yedi saatten fazla ders okutmak vazifesiyle mükellef olmıyanlar muvakkat muallimler sınıfını teşkil ederler.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Efendim bu maddede muallimler muvakkat ve sabit olmak üzere ikiye ayrılıyor. Muvakkat muallimlerin okutabileceği ders adedi yedi olacağı tasrih edilmiştir. Zannediyorum ki, memleketimizde bu türlü ders okutan zevat erbabı ihtisastandır ve bunların adedi şimdilik çok değildir. Eğer bu madde kabul edilirse diğer bir mektebe gidip de oradaki talebeyi kendilerinden müstefidetmekten menedecektir. Onun için on saate bunların iblâgını teklif ediyorum. İktisat gibi, kavanin gibi daha diğer ulûm ve fûnun gibi birtakım ihtisası icabettiren dersler vardır. Bu dersleri etrafiyle iyice okutmak için hiçol-

mazsa on saate kadar muvakkat addedilmesini teklif ediyorum.

AHMED MAHİR Ef. (Kastamonu) — Nedir bu dokuz saat?

RUŞEN EŞREF B. (Devamla) — Haftada yedi saat azdır. Muvakkat muallim için hiç olmazsa on saate kadar çıkarmalıyız. Çünkü bu gibi kıymetli muallimlerimiz azdır. (Hattâ on iki saat sesleri) Efendim. On saat iyidir bundan fazlasını veremeyiz.

ABDULLAH B. (Trabzon) — Efendim bu madde gayet mühimdir. Sabit ve muvakkat olmak üzere muallimini ikiye taksim ediyor ve saat üzerine taksim ediyor. Saat adedini koyuyoruz. Bendenizin burada anlamak istediğim bir iki nokta vardır. Onu Vasif Beyefendiden rica ediyorum.

Maddenin evvelinde muallimler kaydı var efendim. Malûmuâîleri tâli mekteplerde üç kısım vardır. Birinci kısım iptidaidir, kısmı saninin de devrei ülâsı var ve devrei saniyesi var. Eğer buradaki kayıt her üç kısma ait ise - ki, hiç zannetmiyorum - hangi kısım muallimler için sabit ve muvakkat nâmiyle iki kısma taksim edilmiştir ve saat adedi neden esas ittihaz edilmiştir? Çünkü bu yolda taksim ile mualliminin bir kısmına, ilerdeki maddelerde görüldüğü üzere bâzı muallimlere imtiyaz veriyoruz. Şu halde meselâ bir kız lisesinde iktisadi beytî için zannederim ki, bugün program beş saat olmak üzere tesbit edilmiş, bu yukardaki sınıflarda olduğuna nazaran bunun muallimi her halde diğer arkadaşları derecesinde tahsil görerek o mevki ihraz etmiştir. Şu halde ders saati beş olduğu halde terfide diğer arkadaşlarından ayrılmış oluyor. Eğer başka mekteplere de ders vererek saat adedini dolduracaksa şu halde maşları da o nispette artacaktır. Onlar da imtiyazdan istifade edecektir. Bu, kanunda gösterilmek lâzımdır. Çünkü fena bir vaziyete sokmuş oluyoruz. Bu izahattan sonra efendim, arz edeceğim noktalar olacaktır zannediyorum.

MAARİF - ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ VASİF B. (Saruhan) — Efendim Abdullah Beyefendi iptidainin devrei ülâdan mı, yoksa devrei saniyeden mi olduğunu soruyorlar. Zannederim ki, kanun yalnız liselerden bahsetmemektedir. Kanun orta tedrisat mektepleri muallimleriyle darülmualimîn ve darülm-

allimat muallimlerinden bahsetmektedir. Bahis buyurdukları mektepler bütün Türkiye'de ancak altı yedi müesseseden ibarettir. Ekseriyetle liselerimiz devrei ülâlardan ibarettir. Darülmualimin ve darülmualimatlar da öyle bir taksim yoktur. Ne kısmı iptidai ve ne de devrei ulâ, yalnız liselerde kısmı iptidai muallimleri vardır. Onda vaziyet doğrudur. Şimdi arkadaşlar bugün devrei iptidaiye olsun velevki devrei saniye olsun alelîtlak umumiyetle liselerde ifayı hizmet eden muallimler sabit ve muvakkat olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

RİFAT B. (Kângırı) — Kısmı iptidailer harîçtir.

VASİF B. (Devamla) — Onlar grup dersleri veriyor. Muallimleri sabit ve muvakkat diye iki kısma ayırdık ve bunda saat esas ittihaz olundu. «Sabit ve muvakkat» diye iki kısma ayrılması zaten mevcudolan bir vaziyettir. Malûmuâîiniz şimdiye kadar mekteplerimize «seyyar ve daimî» diye iki sınıf muallimlerimiz vardır. Biz encümünde «seyyar ve daimî» ifadelerini doğru bulmadık. (seyyar) ismi bir mâna ifade etmemekte olduğundan bu ciheti münasip görülük. (Sabit ve muvakkat) olarak iki kısma ayrılır. Yani yeni bir şey yapmıyoruz. Mevcudolan bir vaziyeti başka bir namla ifade ediyoruz. Saati esas ittihaz ettiğimize gelince, saatin esas ittihaz edilmesini biz doğru bulmadık. Saat değil dersler ayrılmıştır. Bugünkü maarif zihniyetlerinde resim, musiki, terbiyei bedeniye ve el işlerinin bilhassa çok tesir ve ehemmiyeti vardır. Yani resim ve el işleri muallimlerinin şimdiye kadar olduğu gibi seyyar telâkki edilecek daima lâkayt ve bu derslere karşı istihfâkâr olmasını Maarif Vekâleti muvafık bulmuştur. Ev işleri, resim gibi dersler bugün terbiyei umumiyemizin esaslı bir istinatgâhını teşkil etmektedir ve edecektir. Fakat şurası kabili inkâr değildir ki, mekteplerde iki türlü muallim vardır.

Bâzı muallimler onsekiz saat riyaziye dersi okutmaktadırlar. Cebir okutmaktadırlar, hendese okutmaktadırlar, kozmografya okutmaktadırlar. Tabîi ondokuz saat riyaziyat okutmak birçok yorgunluğu ve cehdi tazammun etmektedir. Bir de diğer taraftan beş saat ders okutan muallimler vardır. Muvafıkı muadelet midir ki, ikisini hizmet noktai nazarından aynı seviyede bırakalım? Nimet külfete göredir. Bir muallim onse-

kiz saat ders okutuyor, diğeri üç saat ders okutuyor ikisine de aynı hukuku, aynı imtiyazı verelim, bu doğru bir şey değildir. Bir haksızlıktır. Sonra muvakkat muallimlerde Rusen Eşref Beyefendinin bir tereddütleri vardır. Buna yedi saat esas ittihaz edersek ve mevkut muallim derssek o halde sekiz saat veya dokuz saat dersi olan bir muallimin başka mekteplerde vazife alamaması icabederdi. Öyle bir kayıt yoktur. Bilâkis bundan sonra gelecek olan 11 nci maddede sabit muallimler Maarif Vekâletinin müsadeleriyle derühdâ edebilecekleri resmî ve hususi bir hizmeti kalemiye ve talimiyeden başka hiçbir vazife ile istical edemezler. Değil mevkut muallimler hattâ biz daimi muallimlerden bile bu vazifeyi menetmedik. Fakat, şimdiye kadar olduğu gibi bir muallim hem muallimlik etsin hem de dışarda ticaret etsin, avukatlık yapsın, bunu menediyoruz. Yoksa hizmeti ilmiyeyi menetmiyoruz. Binaenaleyh mevkudolan muallim, kendisine yedi saat ders az geliyorsa ve başka mektepte de sekiz saat ders buluyorsa bunu menetmedik. 11 nci madde sarıhtır. Binaenaleyh Rusen Eşref Beyefendinin hatırlarına gelen mahzur varid değildir. Yedi saatten fazla dersi olan bir muallim, terbiyei bedeniye muallimi, iktisadî beytiye muallimi, kavamin muallimi, eğer o dersler az geliyorsa, başka derslerde alabilirler. Nitekim bugün Maarif Vekâletinde darül muallimînin felsefe malîmîliği ile lisenin felsefe muallimîliği tevhidten verilmektedir. Bir muallim hem darülmuallimînin felsefe muallimîliğini yapıyor hem de lisenin felsefe muallimîliğini alıyor. Bu suretle hem darülmuallimînin hem lisenin maaşlarını alabiliyor. Buna mâni bir hal yoktur. Bu, kanunda sarıhtır.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Efendim mektep müdürlerinin, mevkut muallimleri, sabit muallimler vaziyetine çıkarılması kendi elinde olduğu anlaşılıyor. Şimdi malûmuâliniz daimi vazife görmeyen efendiler bir mevkut muallime yani eski tabirimizce seyyar bir muallime mektep müdürleri bir iki saatlik başka bir ders verdikleri takdirde bunları seyyar muallimlikten çıkarır. Sabit muallimliğe vaz'ederken Hükümet bundan kaybeder. Her halde beyefendinin buyurdıkları gibi bunu on saate kadar çıkaracak olursak bu vesile orta yerden çıkmış olur.

VASFİ B. (Saruhan) — Mektep müdürlerinin ders vermek salâhiyetleri yoktur. Zeki Beyefendi bunu neye istinaden söylüyorlar? Mektep müdürleri hiçbir muallime ders vermeye ve ders tevzi etmeye salâhiyeti yoktur. Dersler Maarif Vekâletinin tanzim ve tesbit ettiği programlar dâhilinde tevzi edilir. Ve o programlarda onun okutacağı ders mukayyettir. Bunun hilâfında hattâ Maarif Vekâletinin bile ders vermeye salâhiyeti yoktur.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Anlaşılmadı efendim. Seyyar bir muallime gerek el işi ve gerek jimnastik dersi vermek olabilir ya.

VASIF B. (Saruhan) — Kim veriyor Beyefendi?

ZEKİ B. (Gümüşane) — Maarif efendim.

VASIF B. (Saruhan) — Yedi saati tecavüz ettiği halde daimî muallim olsun diyoruz.

ZEKİ B. (Gümüşane) — On saate iblâğ edilse daha iyi olur.

VASIF B. (Saruhan) — Sabit muallim olur. Eğer zatîlileri Rusen Eşref Beyefendi gibi mevkut muallimlerin mağdur olmamasını arzu ediyorsanız istediğiniz olmuş demektir. Ne vardır bunda mucibi tereddüt?

ABDULLAH B. (Trabzon) — Efendim maddeye Maarif Vekâleti ve Hükümet iştirak ediyor mu? Bu maddeye, şimdi okunan o 10 ncu maddeye Vasfî Beyefendinin izah ettikleri vechile Maarif Vekili iştirak ediyor mu ve Vekâletin mütalâaları, fikirleri nedir?

VASIF B. (Saruhan) — Müsteşar Beyefendi emir buyurursanız, izah edeceklerdir. Fakat Encümen bu maddeyi tesbit ederken Vekil Bey, Müsteşar Bey, Orta Tedrisat Müdürü de mevcut idi. Gerek Vekil Bey ve gerek Müsteşar Beyin ve gerek Orta Tedrisat Müdürünün muvafakatiyle madde bu şekle gelmiştir.

ABDULLAH B. (Trabzon) — Şimdi izah ediyorsunuz efendim.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Mevkut muallimler erbabı meslekten midir, yoksa öyle mi telâkki ediyorsunuz?

VASIF B. (Saruhan) — Erbabı meslekten dir.

AHMED SÜREYYA B. (Karesi) — Son fıkrada, «Yedi saatten» fazla ders okutmak deniliyor. Gerçi yedi saat mutlak olunca bu saatin haftada olduğunu mensubîni maarif anlıyorsa da

bendeniz anlamıyorum. İlk proiede haftada diye bir kavram vardı. Buraya, «haftada» kelimesini ilâve edelim.

VASİF B. (Saruhan) — Hav, hav kabul ederiz. Mademki istihbah vardır, kabul ederiz.

RUSEN ESREF B. (Karahisarı Sahib) — Efendim muhterem arkadaşım Vasif Beyefendi ile aramızda ihtilâf yoktur. Yalnız bendenizin iddia ettiğim noktai nazar şudur. Bendeniz diyorum ki, ihtisas sahibi, meslekî muallimler henüz çok değildir. Meselâ bir felsefe muallimini yahut bir edebiyat muallimini nazarı dikkate alalım. Bu zat memleketin kendisinden istifade edeceği bir muallimdir. Halbuki kendisi bir mektepte haftada yedi ders okutursa ve yedi dersin haricinde meselâ bu sene Maarif Vekâleti programını değiştirse aynı dersi sekiz saat okutturmak isterse bu muallim artmış olan bir saatten dolayı başka bir mektepte tedrisatta bulunamayacaktır. Ve tedrisatta bulunmak isterse birtakım muamelâta mâruz kalacaktır. Gidip Vekâletten soracaktır. Müsaade istihsal edecektir ve müsaade istihsal ettikten sonra gidip diğer mekteplerde hocalık edecektir. Müsaadesiz ikinci bir mektebe gidemeyecektir. Erbabı ihtisastan olan bir muallim şüphe yok ki hayatını ve kendisini terfih etmeyi düşünmek mecburiyetindedir. O tetebbu etmek ister; kitap almak ister. Binaenaleyh bunu böylece dar bir kadronun içerisinde sıkıştırarak hem bulunduğu mektepten başka bir yerde çalışmaya mecbur etmiş, hem ilminden talebeyi fazla derecede istifade ettirmek suretiyle maişetini genişletmek kolaylığından kendisini mahrum etmemek fikrindeyim. Onun için tekrar istirham ediyorum, bu mevkut muallimler haftada yedi ders yerine on ders okutmakla mükellef olsunlar ve on dersten aşağı olmasın. Fakat vereceği ders on derse kadar çıkmazsa bir ders için veyahut iki ders için başka bir mektebe gitmekten mahrum kalsın.

VASİF B. (Saruhan) — Muallimlere fenalık yapıyorsunuz. Hem çok fenalık yapıyorsunuz.

RUSEN ESREF B. (Kütahya) — Hayır. Onun için teklifimde musırım.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Arkadaşlar derslerin adedine istinaden muallimlerin mevkut ve sabit diye iki sınıfa ayrılması tabiatıyla mekteplerdeki programlardan münbis bir şeydir. Bâzi mekteplerde bâzi dersler vardır iki program-

da haftada mecmu yedi dersten yedi saatten zımade olamıyor. Meselâ resim dersi ve saire... Onun için bu gibi derslerin muallimleri az ve muayyen saatleri işgal etmek mecburiyetindedir. Fakat efendiler muallimlik mesleki ki, bir meslektir ve meslek ittihaz edilmiştir, aynı mesleke merbut, aynı mahiyetteki zevatı ikiye tefrik etmek, birine sabit diğerine muvakkat demek, bendeniz bir mektep içerisine bu ikiliği koymak taraftarı değildir ve bu ikilik heyeti muallime arasındaki ahengi bozar. Zannederim ki, mevkut muallimler meclisi muallimine iştirak ediyor. Mektebin hayatına aynı derecede iştirak ediyor, mektebin vazâifine iştirak ediyor. Binaenaleyh bunların arasına saatler farkından dolayı fark koymak ve birisine (mevkut) demek, diğerine (sabit) demek doğru değildir. Eskiden, (seyyar) denilirdi. Çünkü seyyar muallimler alelûmum erbabi meslekten değildi. Meslek haricinden gelme muallimlerdi. Meselâ bâzen gazetecilerin bir mektepte iki dersi vardı. Diğer bir mektepte üç dersi vardı. Bunlara eskiden (seyyar) deniyordu.

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — Bu da seyyar.

AĞAOĞLU AHMED B. (Devamla) — Evet, ama bugün muallimlik bir meslek şekline ifrâğ ediliyor. Bu (seyyar) denilen, (mevkut) denilen muallimler bir gün muallimlikten başka hiçbir şey yapamaz.

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — Mevkut muallimler başka iş yapabilirler.

AĞAOĞLU AHMED B. (Devamla) — Yanamaz diyorlar. (Yaparlar, sesleri) Öyle ise mevkut muallimler meslek erbabından değiller mi?

VASİF B. (Saruhan) — Arz edeceğim efendim. Muallimdir. Herkesin vazifesi başkadır.

AĞAOĞLU AHMED B. (Devamla) — Bendeniz o noktayı anlamadım, onun için sordum. Meslekten midir, değil midir? Meslekten değildir dediniz. Onun üzerine söz istedim geldim.

VASİF B. (Saruhan) — Arz edeceğim efendim.

AĞAOĞLU AHMED B. (Devamla) — O halde siz söyleyiniz ondan sonra ben söyleyeyim. Sözümler bakiidir.

VASİF B. (Saruhan) — Efendim, (sabit, mevkut) muallimlerden her ikisi mesleki muallimdirler. Yani bunlar mevkut muallimdirler diye zayıf alâkalarla mesleke merbut adamlar de-

ğildir, fakat ortadaki tasnif verdikleri ders saatinden münbaistir ve Heyeti Aliyenize arz ettim. Beş saat ders veren muallim ile 18 saat ders veren muallim bir midir?

ABDULLAH B. (Trabzon) — Birdir.

VASIF B. (Devamla) — Değildir efendim. Arz edeceğim, Beyler, mevkut muallimler haftada bir mektepte yedi saatten aşağı ders veren muallimlerdir. Haftada yedi saat dersleri olduğu için başka mektepten ders alabilirler. Binaenaleyh maaşları yedi saate göre aşağıda göreceksiniz ki azdır. Fakat iki mektepteki vazife bir araya gelecek olursa sabit muallimlerden bile fazla maaş alabileceklerdir. Ortada mağduriyet yoktur. Bir mektepte yedi saat diğer mektepte yedi saat bir mektepte bin ikiyüz, diğer mektepte bin ikiyüz iki bunların yekûnu 2 400 kuruştur. Sabit muallimlerin maaşı kadar maaş alacaklardır.

RUŞEN B. (Karahisarı Sahib) — Çok doğru, beraberiz.

VASIF B. (Devamla) — Eğer Meclisi Âli sabit ve mevkut muallimler diye iki kısma ayırmazsa, bunu meslekin irtikâsı noktai nazarından kabul ederse bendeniz kemâlî memnuniyetle kabul ederim. Fakat unutmamak lâzımdır ki beş saat ders veren muallimle onsekiz saat ders veren muallime aynı parayı vereceksiniz. Eğer bu kadar semih olursanız muallimlerin bir kısmının lehinde bile olsa bu semahati ben kemâlî memnuniyetle ve şükranla kabul ederim. Fakat bendenizce hakka madelete muvafık değildir. Tekdir Meclisi Âlinize aittir. Bir muallimin dersleri haftada yedi saatten fazla olursa ne olur? Eğer yapılan ders programına göre dokuz saat ders verirse ne olur? Beyler dokuz saat olursa sabit muallim olur. Başka mektebe gidemez. İşte o vakit fena olur. Ve maaşı o kadar kalır aşağıda göreceğimiz maddeye göre, aynı zamanda sabit muallimlerin icabında başka bir mektepte muallim olmalarını meneden bir kayıt yoktur. Bu konuda onbirinci madde aşağıda gelecektir. İsterseniz okuyayım. «Sabit muallimler Maarif Vekâletinin müsadeleriyle deruhde edebilecekleri rosmî ve hususi bir hizmeti ilmiye ve talimiyeden başka hiçbir vazife ile iştigal edemezler. Mevkut muallimler bu kayıttan müstesnadır.» Efendim hizmeti ilmiye ile iştigal eder. On saat ders okutur. Çok para

alır başka mekteplerde muallim olur bundan da çok para alır. Ruşen Eşref Beyin noktai nazarınca bu cihet daha muvafıktır. Eğer derslerini kendi arzu ettikleri gibi artırırsak muallimlere gadretmiş oluruz. Kanuna göre yedi saat okutacaktır. Halbuki bu defa on saat okutmaya mecbur kalacaktır. Binaenaleyh dokuz saat mevkut muallimlere çoktur. Eğer yedi saat olursa başka mektepten de muallimlik alabilir. Madde sarihdir. Sabit muallimler de, mevkut muallimler de başka mekteplerde muallimlik alabilir. Aralarında fark yoktur. Sonra arkadaşlar. Derslere gelince: Ahmed Agayef Beyin noktai nazarlarına iştirak ettiğimi anlatmak için arz ediyorum ki, dersleri hiçbir zaman mânası itibariyle kıymetsiz telâkki etmemek için bu teksimi yaptık. Şimdi arkadaşlar. Resim dersi, musiki dersi, terbiyei bedeniye dersi denilince o kadar istifaf ediliyor ki bunların muallimlerine seyyar muallim deniliyordu. Bu tasnif derslerin nev'i noktai nazarından değildir. Maarif Encümeni hiçbir zaman derslerin kıymetsizliği üzerinde bir tasnif yapamazdı. Zaten bu doğru değildir. Bugün programlarımız daha iyice yapılmıştır. Maarif Vekâleti programları yaptığı vakit bu derslere ehemmiyet verecektir. Biliyorum ki o zaman tam devreli bir lisenin terbiyei bedeniye dersleri yedi saati geçecektir. Yedi saati geçtiği zaman sabit muallim olacaktır. Böyle olduğu takdirde Ahmed Beyefendinin arzu ettiği şekle girmiş ve derslerin kıymetsizliğinden dolayı tasnif etmemiş oluruz. Muallimlerin yaptıkları hizmet noktai nazarından, çalıştıkları saat noktai nazarından tasnif etmiş oluyoruz. Bu madde, gerek sabit ve gerek mevkut muallimlerin meslekî haysiyet ve şereflerini ve şahsi menfaatlerini tamamen temin eden bir maddedir. Bu maddede mucibi tereddüt bir şey yoktur. Tekrar ediyorum bir şüphe hâsıl olmasın. Mevkut muallimlerin dersi haftada yedi saatten fazla olursa sabit muallim olur ve sabit muallim maaşı alır. Eğer sabit muallim olduğu halde bir vazife almak isterse onbirinci madde sarihdir. Muallimlik yapmak şartı ile başka yerden vazife almasında memnuniyet yoktur. Fakat Avukatlık yapmak isterse menedeceğiz, başka vazife yapmak isterse menedeceğiz. Yalnız başka bir mektepte muallimlik yapmak hakkını hâizdir. Maddenin aynen kabulünü rica ediyorum.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — «Muallimler» cemidir. Binaenaleyh burada «Sabit kısımdandırlar» demek icabetmez mi?

REİS — Abdullah Bey. Sual mi soracaksınız, söz mü söyleyeceksiniz?

ABDULLAH B. (Trabzon) — Söz söyleyeceğim.

DR. MUSTAFA B. (Çorum) — Bâzı dersler vardır ki yüksektir. Bunları okutan muallimleri mevkut kısmına alırsak maaşlarının az olması icabeder. Acaba Maarif Vekâleti az maaşla bu muallimleri bulabilir mi? Zannediyorum ki liselerde, darülmualimînlerde, darülmuallimatlarda ulûmu içtimaiye ve felsefe gibi dersler haftada beş saattir. Bu derslerin muallimini bulmak için çok para vermek lâzımdır. Bunu bütçeye koyduk mu? Bendeniz şüphe ediyorum.

VASIF B. (Saruhan) — Efendim arz edeyim de şüphe kalmamasın. Bugünkü maarif teşkilâtı mucibince liselerde bahis buyurduğunuz tarzda iki ders vardır. Biri felsefedir, diğeri, iktisat ve hukuktur. Bu dersler hakikaten haftada yedi saatten aşağıdır. Fakat vekâlet şu noktaî nazarı takibetmiştir ve edecektir, etmezse muallim bulamaz. Felsefe, iktisat, hukuk dersleri liselerde haftada altı - yedi saatten aşağıdır. Aynı dersler darülmualimînlerde de vardır. Binaenaleyh bir felsefe muallimi, hem lisenin felsefe muallimi olur, hem de darülmualimîninin felsefe muallimi oluyor. Bu suretle her iki taraftan maaş alıyor ve kendisine sabit muallimler kadar maaş veriliyor.

DR. MUSTAFA B. (Çorum) — Öyle olduğu takdirde Maarif Vekâleti hem darülmualimîni, hem liseyi bir memlekette yapacaktır. Biz irfanı memleketin her tarafına teşmil etmek isteriz. Nerede darülmualimîn varsa orada lise de olacaktır gibi bir mecburiyete kendimizi neden sokuyoruz? Bu gibi muallimlere fazla maaş verelim. Bunu kabul etmek doğru değildir.

VASIF B. (Saruhan) — Arz edeyim efendim ekseriyetle irfan merkezlerinde hem darülmualimîn ve hem de lise vardır. Bugünkü yapılan kadro mucibince yalnız üç tane vilâyet, mektep binası bulunamadığından dolayı istisna edilmiştir. Bu esas noktaî nazarından Maarif Vekâleti irfan...

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — İstisna edilen yerler nerelerdir?

VASIF B. — Zannediyorum ki, Balıkesir, Kastamonu ve bir yer daha vardır. Katî olarak bilmiyorum.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Diğer vilâyetler de ar mıdır?

VASIF B. — İzmir'de hem lise vardır, hem de Darülmualimîn vardır. Adana'da keza hem Darülmualimîn, hem de lise vardır.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Bu doğru mudür?

VASIF B. (Saruhan) — Efendim bu başka meseledir. Bunu Maarif Vekâletinden sorabilirsiniz. İrfan merkezlerinde hem Darülmualimîn hem de lise olacaktır. Bu doğrudur. Binaenaleyh, böyle mahallerde bu dersler tevhidten veriliyor. Fakat Mustafa Beyefendinin daha evvel arz ettiği teklifi bendeniz muallimlik meslekinden yetişmiş bir arkadaşınız sıfatiyle ve Maarif Encümeninin Mazbata Muharriri sıfatiyle kemali şükranla kabul ediyorum. Eğer siz onsekiz saat ders veren bir muallime (2 500) kuruş verdiğiniz gibi beş sat ders veren bir muallime de (2 500) kuruş verirseniz buna kim itiraz eder efendim? Maarif Encümeni mi itiraz edecek? Veriniz kararınızı. Memnuniyetle kabul ederiz.

AĞAOĞLU AHMED B (Kars) — Efendim, bendenizin iki sualım vardır. Birineisi: Mevkut muallimler, muallimlik haricinde başka bir mesleke intisabedebilirler mi? Yani muallimlik haricinde gazetecilik...

VASIF B. — Yapabilirler efendim, ticaret de yaparlar, avukatlık yapar, ressamlık yapar.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Öyle ise bu taksim gayet doğrudur. Zannettim ki, mevkut muallimler yalnız muallimlikle iştigal etmek mecburiyetindedirler.

İkinci sualım: Bu maaşın tâyininde derslerin adedi esas ittihaz edilmiş midir? Bendeniz zannediyorum ki, 12 saat ders için muayyen bir maaş konulmuştur, şimdi bu muayyen saatli dersler için muayyen bir maaş konulmuştur. Öyle değil mi? Buna mevkut muallimler de tabi midirler?

VASIF B. (Saruhan) — Bir kere daha arz edeyim Mevkut muallimler haricte kendi sanatları ile iştigal edebilirler. Mustafa Bey, mevkut muallimlik maaşıyla iktisat, felsefe gibi derslerin muallimlerini bulamazsınız dediler. Bu muallimler

aynı zamanda hariçte avukatlık da yapabilecek- tir. Muallimlik sanatına mâni değildir. Eğer bir memlekette lise ve darülmualimîn bir araya ge- lirse vilâyetler'in kısmı âzamında olduğu gibi bu mesele mevzuubahsolamaz. Eğer üç vilâyetimizde olduğu gibi yalnız darülmualimîn bulunursa o zaman bu muallim hariçte de iş yapabilir. Ahmed Beyefendinin birinci sualine şu sözlerimle cevap vermiş oldum. Muallimlerin maaşı meselesine ge- lince: Bu aşağı maddelerde gelecektir. Tabii o za- man tekrar arz edeceğim. Sabit ve mevkut mual- limlere vazifeleri noktai nazarından maaş veril- miştir. Sabit muallimlerin maaşı çoktur. Çünkü fazla ders okutmaktadırlar. Mevkut muallimle- rin maaşları azdır. Çünkü az ders okutmakta- dırlar. Ve bu taksim doğrudan doğruya muallim- lerin hizmetine göredir. Meselâ olabilir ki, ulûmu tabiiye muallimi onbeş saat ders okutur. Ulûmu riyaziyet muallimi programların tertibi veçhile ondört saat ders okutur. Arada bir saat fark vardır diye maaşını kesecek değiliz. Yedi saatten yukarı ders okutan muallimler sabit muallimdir: Bunlar Maarif Vekâletinin yapacağı programa göre ders okuturlar ve meslekten kıdem alarak maaşlarını alırlar. Maaş kadroya ve derslere gö- re değildir efendim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efen- dim. Buradaki mevkut muallimler eskiden bil- diğimiz seyyar muallimler vaziyetinde midirler? Yani seyyar muallimler hem mektepte ders oku- tuyor ve hem de hariçte vazifelerini yapıyorlar- dı. Vaziyet bu ise mesele yok, madde doğrudur. Yok eğer mevkut muallimler bir mektepte yedi saatten fazla ders okutmıyan muallimler diğer bir mektepte de yedi saat ders okutacaksa mecmuu ondört saat eder. Demin diyordunuz ki, ondört saat için yirmidört lira para alır. Yani sabit mu- allimlerden fazla para alır buyurdunuz. Zannede- rim tahsisat itibariyle böyle olmamak lâzımgelir. Çünkü Tahsisatı Fevkalâde Kararnamesi maaşı esas tutar. Diğerini ilâve addeder. Bunda tahsi- sat farkı olur. Buyurduğunuz gibi sabit muallim kadar maaş almasa gerektir.

VASIF B. (Saruhan) — Efendim daha evvel bu meseleyi arz ettim ve sarih malûmat verdim. Mevkut muallimler hariçte istedikleri vazifeyi ifa edebilirler ve vazife alabilirler. Bunda muc- bi tereddüt bir şey yoktur. Sabit muallimler için mecburiyet tahmil etmişiz. Sabit olmyan mual- limler serbestirler. Maaş meselesine gelince: O

maaşların miktarına ve neticesine göredir. Ona şimdiden bir şey söyleyemem. O muallimlerin va- zifesine göredir. Çünkü bundan sonra kadroya göre maaş almyacaklardır, kıdemlerine göre ma- aş alacaklardır. Bir yerde bir muallim, baka- caksınız kırk lira alacaktır, bir yerde yirmi lira alacaktır. Halbuki ikisi de aynı dersi okutuyor. Ama birisi beş senelik muallim, diğeri yirmi se- nelik muallimdir. Bunu şimdiden tesbit etmeye hacet yoktur efendim.

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — Mesele tavaz- zuh etmiştir. Bendeniz muallimlerin böyle mevkut ve sabit diye ikiye ayrılmasında hem kendileri için ve hem de mektepler için fayda görüyorum.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Onda şüphe yoktur.

REİS — Efendim kifayeti müzakere hakkın- da bir takrir vardır.

Riyaseti Celiley

Müzakere kâfidir.

Ergani Mebusu

Kâzım Vehbi

REİS — Efendim müzakerenin kifayetini ka- bul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Aksini re- yi âlinize vaz'ediyorum. Müzakereyi kâfi görmi- yenler lütfen el kaldırsın... Müzakere kâfi gö- rüldü.

VASIF B. (Saruhan) — Efendim burada bir şey söylediler onu arz ediyorum. (Bir mektep- te haftada) kelimelerini kabul ediyorum. Süreyya Beyin bir iştibahı vardı.

REİS — Müzakerenin kifayeti kabul edildi. Şimdi takrirler okunacak.

Riyaseti Celiley

Maddelerdeki sabit kelimesi yerine mevkutun mukabili olarak (daimî) kelimesinin kabulü su- retiyle tadilini teklif ederim.

Siverek

M. Kadri

Riyaseti Celiley

Onuncu maddenin son fıkrasının şu suretle tashihini teklif ederim: «Bir mektepte haftada yedi saatten fazla ders okutmak vazifesiyle mü- kellef olmyanlar (mevkut) muallimler sınıfını teşkil ederler.»

Kângırı

Talât

Riyaseti Celileye

Sabit muallim unvanı verilen bir muallim olabilir ki, beş, altı saatlik bir ders tedris ile mükellef tutulur. Bunun gibi mevkut muallimlerden de on, oniki saat ders okutanlar bulunur. Bu sebeple maddenin tadili iktiza eder kanaatindeyim. Bunun için de maddenin berveği âti tadelini teklif ederim.

Sivas
Rahmi

Ma'âde 10. — Muallimliği kendisine meslek itihaz eden ve uhdesine mevdu vazifei talim hariçinde bir vazifei resmîyede bulunmayan, sanat ve ticaret gibi, memurînin iştigalden memnu olduğu hususat ile müstagal olmıyan kimselere daimî muallim ve meslekle alâkası tedris ettiği derslere münhasır kalıp hariçte maaş ve ücrete tabi bir vazife deruhde etmesi veyahut icrayı ticaret ve sanat eylemesi caiz olan kimseler seyyar muallim addedilirler.

Riyaseti Celileye

Onuncu maddeden mevkut muallimlerin yedi saatten fazla ders verdikleri takdirde sabit addedileceği mânası çıkmaktadır. İhtisas erbabı muallimlerden istifade hususunu işgal edeceği cihetle yedi satin on saate iblâgını teklif ederim.

Karahisarî Sahib
Ruşen Eşref

REİS — Efendim Sivas Mebusu Rahmi Beyin takririni tekrar okutuyorum.

(Takrir tekrar okundu.)

REİS — Efendim bu suretle tadelini teklif ediyorlar. Nazarı dikkate alanlar lûtfen el kaldırsın. Aksini reyi âlinize vaz'ediyorum. Nazarı dikkate almıyanlar lûtfen el kaldırsın. Nazarı dikkate alınmamıştır.

TALÂT B. (Kângırı) — Onbirinci maddede aynı kayıt vardır.

REİS — Ruşen Eşref Beyin takririni tekrar okutuyorum.

(Tekrar okundu.)

REİS — Bu teklifi reyinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Aksini reyimize arz ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın... Kabul edilmemiştir.

Kângırı Mebusu Talât Beyin teklifini reyi âlinize vaz'ediyorum. Talât Bey, «Bir mektepte haftada» kelimelerinin ilâvesini teklif ediyorlar.

VASIF B. (Saruhan) — Encümen kabul ediyor.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Vasif Beyin deminki sözlüyle bu teklif bir tenakuz teşkil edecek zannediyorum. Buyurmuşlardı ki, «Mevkut muallimler bir taraftan darülmualimînlerde diğerk taraftan liselerde muallimlik ederlerse bu suretle maaşlar taaddüdeder.» bir mektepte desek daha iyi olmaz mı?

MAARİF MÜSTEŞARI ŞEFİK B. — Bir mektepte demeyip bir mahal desek daha iyi olmaz mı?

VASIF B. (Saruhan) — Bir mektepte demek lâzımdır.

MAARİF MÜSTEŞARI ŞEFİK B. — «Haftada» kaydının ilâvesi muvafıktır. Fakat bir mektepte kaydının ilâvesi muvafık değildir. Bâzi yerlerde bir muallime bir mektepte vereceğimiz saatlerin miktarı yediye balığ olabilir. Fakat iki veya üç mektepte ikişer, üçer saat verilirse bu mecmuu üzerinden buna daimî muallimlik tahsisatı koyabiliriz ve bu bütçe her senei dersiyeye iptidasında Vekâletçe tetkik ve tahkik edileceği için böyle bir muallimin senei dersiyeye iptidasında saati dersiyesi miktarı yediyi tecavüz edeceği nazarı itibara alınır. Bu suretle istihkakı nazarı dikkate almacağımı serd ettik ve muhtelif mekteplerde verilecek maaş mecmuu, daimî darülmualimîn muallimliği mucibince mütaaddit derslere müstahak olduğu maaş miktarına iblâğ edilir. Binaenaleyh bir mektepte kaydı konacak olursa bir muallim muhtelif mekteplerde muhtelif ders kabul ederek haftada meşguliyeti onbeş, yirmi saati bulduğu halde belki bittesadüf daimî mualliminden eksik miktarda maaş alabilir ve mevkut muallim addedildikleri için bunların da âzami maaşları onlar kadar âzami değildir. Ötekilerine nisbetle mahduttur. Muallimlerin lehinde olmaz. Onun için haftada tabirinin ilâvesi muvafıktır. Fakat «Bir mektepte» diye takyidetmemelidir. (Doğru, sesleri.)

VASIF B. (Saruhan) — Efendim. Müsteşar Beyefendinin ifade buyurdıkları kabul buyurlursa bu muallimler sabit addolunmak lâzımgelir. Hariçte iştigalâtı menedilmiştir... Halbuki bir mektepte beş saat resim dersi verir. Diğerk mektepte de beş saat ders verir. Oldu on saat, bu on saat resim dersini hariçte okutturmıyacak mısınız, menedecek misiniz? Doğru bir şey değildir efendim. Onun için bir mektepte on saat ders okutan muallimi, mevkut muallim tutmak lâzımdır. Yok-

sa iki mektepte on, oniki sat ders okutur ve hariçte sanatını yapar. Bunu sabit muallim diye meşgul addetmek doğru değildir. Onun için bendeniz bir mektepte haftada «yedi saatten fazla» kaydının ilâvesini rica ediyorum.

REİS — Efendim Kângırı Mebusu Talât Beyin takririni reyi âlinize vaz'ediyorum. ve tekrar okuyorum. Kabul edenler...

İSMET B. (Çorum) — Müsteşar Beyin teklifleri ayırdır. Biri bir mektepte, diğeri haftada bir kabul ediyor.

REİS — Tabîî efendim. Bunu Meclisi Âli kabul etmediği takdirde Müsteşar Beyin tekliflerini reye vaz'edeceğiz, ikisini birden nasıl reye vaz'edebiliriz? .

AHMED SÜREYYA B. (Karesi) — Efendim! Bendeniz yalnız (Haftada) kelimesinin son fıkrasının nihayetine ilâvesini teklif etmiştim ve Encümen Mazbata Muharriri Bey de kabul etmişti mesele yoktur efendim.

REİS — Müsaade buyurunuz efendim. Şu suretle reyi âlinize vaz'edeceğim. Evvelemerde yedi saat darsten evvel (Haftada) kelimesinin ilâvesi müttefiikun aleyhdır zannedirim. (Haftada) kelimesinin ilâvesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Haftada kelimesi kabul edilmiştir. Haftada kelimesinden evvel (Bir mektepte) kelimesinin ilâvesini Kângırı Mebusu Talât Bey teklif ediyorlar. Encümen de kabul ediyor. Müsteşar Bey de bir mektepte kelimesinin ilâvesini muvafık bulmuyor. Şimdi Kângırı Mebusu Talât Beyin teklifini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Bir mektepte kelimesi kabul edilmiştir.

Efendim berayı istirahat on dakika Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı Celse; saat : 3,00

İKİNCİ CELSE

Bed'i muzakerat; saat : 3,27

REİS — Fethi Beyefendi

KÂTİPLER : Mahmud B. (Siird), Ragıb B. (Zonguldak)

REİS — Efendim celseyi açıyorum. Onuncu madde hakkındaki tadil takrirleri okunmuştu, diğeri bir takrir daha vardır. Siverek Mebusu Kadri Beyin takriridir. Onuncu maddede ki (sabit) kelimesi yerine (daimi) kelimesinin ilâvesini teklif ediyorlar.

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — (Daimi) yanlış bir kelimedir efendim, (daim) zaten sıfattır, tekrar sıfat yapmak doğru değildir. Sabit daha iyidir.

REİS — Efendim Siverek Mebusu Kadri Beyin (sabit) yerine (daimi) kelimesinin ikamesi hakkındaki takririni kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Aksini reye vaz'edeceğim efendim. Kabul etmiyenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir efendim.

O halde maddenin heyeti umumiyesini reyi âlinize arz edeceğim. Madde şu şekli almıştır:

Madde 10. — Muallimler vazife itibariyle sabit ve mevkut olarak iki kısma ayrılmıştır. Mürettep sınıf derslerini deruhde eden muallimler sabit kısımdandır. Bir mektepte haftada yedi saatten fazla ders okutmak vazifesiyle mükellef olmıyanlar mevkut muallimler sınıfını teşkil ederler.

REİS — Maddenin heyeti umumiyesinin reyi âlinize arz ediyorum. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Aksini de reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen ellerini kaldırsın. Onuncu madde kabul edilmiştir. On birinci maddeye geçiyoruz.

MADDE 11. — Sabit muallimler, Maarif Vekâletinin müsaadesiyle deruhde edebilecekleri resmî ve hususî bir hizmeti ilmiye ve talimiyeden başka hiçbir vazife ile iştigal edemezler. Mevkuat muallimler bu kayıttan müstesnadır. Sabit muallimler, mekteplerin talimatnamelerinde tasrih edilen idari ve ilmî vazifeleri ifa etmekle mükelleftirler.

REİS — Onbirinci madde hakkında söz isteyen var mı efendim? (Hayır sesleri) Onbirinci madde hakkındaki tadil takrirlerini okuyacağım.

Riyaseti Celileye

Orta tedrisat muallimleri hakkındaki Kanunun onbirinci maddesi olmak üzere berveçhi âti maddenin kabulünü arz ve teklif eylerim.

Madde 11. — Bir mahalde müteaddit mekteplerde yedi saatten fazla tedrisatta bulunanlar dahi sabit kısımdandır.

Bozok

Ahmed Hamdi

AHMED HAMDİ B. (Bozok) — Yanlış anlaşılmasın, Onbirinci maddenin yerine değil şimdiki onbirinci madde onikinci madde olur Bendeniz de onbirinci madde olarak teklif ediyorum.

REİS — Efendim ayrı bir madde olarak teklif ediyorlar.

VASİF B. (Saruhan) — Efendim bu mevzu bahsolamaz. Çünkü Meclisi Âli «bir mektepte ve haftada» kaydını kabul etmiştir. Mesele bitmiştir efendim.

AHMED HAMDİ B. (Bozok) — Onuncu maddedeki noksanı izale etmek için bendeniz bir şekli teklif ediyorum.

VASİF B. (Saruhan) — Olamaz efendim kabul edilen esasla mütearızdır.

REİS — Takriri reyî âlinize arz ediyorum. Madde olarak kanuna ilâvesine dair Bozok Mebusu Ahmed Hamdi Beyin takririni kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Aksini de reye koyuyorum efendim. Kabul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir efendim.

Riyaseti Celileye

Melisi Umumi ve Meclisi İdareye intihabedilecek zevatın memur olamayacağına dair İdare Vilâyet Kanununda bir kayıt vardır. Bu kayda nazaran şimdiye kadar gerek sabit gerek mev-

kuat olsun, resmî muallimler memur addolunarak mezkûr meclislerde âza sıfatıyla bulundurulamıyordu. Münevver ve maarifin müdafii olacak ilmî uzuvlara ihtiyacı pek tabii bulunan umumi meclislerde olduğu gibi idare ve belediye meclislerinde de hicolmazsa mevkuat muallimlerin âza sıfatıyla bulunmaları caiz görülmelidir. Pek mühim olan bu cihetin maddede sarîh bir surette tesbitini teklif ederim.

Konya

Naim Hazim

(Ret, hacet yok sesleri)

Riyaseti Celileye

(Muvakkat muallimler bu kayıttan müstesnadır) fıkrasının, maddenin nihayetine konulmasını teklif eylerim.

Erzurum

Cazim

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — Efendim takririm hakkında izahat vereceğim. Bendeniz Meclisi Umumi âzası bulunduğum sırada bir müessesede üç haftada üç saat dersim vardı, muhafet valisi olan (Artin Cemal) bendenizi Meclisten uzaklaştırmak için üç saat dersimi bahane ederek dahiliyeye yazdı ve bu üç saat dersimden dolayı beni Meclisten uzaklaştırdı ve bendeniz gibi birçok yararlığı görülecek olan ve böyle 2 - 3 saat dersi bulunan birkaç zat daha Meclisten uzaklaştırdı ve az kaldı ilmî uzuvlardan uzaklaşan Meclis, darülmuallimîn ve darülmuallimatı kaldıracaktı. Ve az kaldı bu arzusunda muvaffak olacaktı. Bendeniz çok arzu ediyorum, sabit değilse bile, mevkuat muallimler mahallî meclislere âza olmalı ve ilmin ve irfanın müdafii olmalıydılar. (Doğru sesleri) İdare-i Vilâyet Kanunu mucibince bu caiz olamıyor ve bunlar memur addiyle âza olamıyorlar. Maddede diyor ki, «Mevkuat muallimler, sabit muallimler Maarif Vekâletinin müsaadesiyle deruhde edebilecekleri resmî ve hususî bir hizmeti ilmiye ve talimiyeden başka hiçbir vazife ile iştigal edemez. Fakat mevkuat muallimler bu kayıttan müstesnadır» diyor, demekki, onlar her cihetten dolayı serbesttir. Doktor da ve memur da olabilirler. Binaenaleyh Mecliste âza da bulunabilir.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — İntihabedilirse mâni olmasın.

NAİM HAZİM Ef. (Devamla) — Bu, İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununa taallûk eder. İçti-mai caiz olduğuna dair burada sarahat yoktur.

VASİF B. (Saruhan) — Efendim, arkadaşımın noktai nazarına tamamen iştirak ederim. Esasına muhalif değilim. Bu gibi meclislere muallimler gibi münevverlerin girmesini arzu ederim ve buna bütün mevcudiyetimle taraftarım. Fakat bu kanunla vechi alâkasını görmüyorum. Efendi Hazretleri, İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununu tadil edilirken, veyahut İdarei Hususiyei Vilâyat için bu kanuna esasat vaz'edilirken bu noktai nazarını izhar ederler, bendeniz de bütün kuvvetimle iştirak ederim. Fakat burada bu kanunla alâkası yoktur. (Doğru sesleri)

REİS — Naim Hazım Efendinin takriri «İdarei Vilâyat Kanununda bir kayıt vardır ki, memur olanlar meclisi umumiye ve meclisi idareye âza intihabolunamazlar. Buraya öyle bir kayıt konmalı ki, muallimler memur değildir. Ve intihabolunmak salâhiyetini haiz olsun» teklifi bundan ibarettir.

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — Memurlar mevkut muallimlikte bulunabilirler. Bu suretle nasıl bulunabilirse Mecliste de bulunabilmeliler efendim.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Efendim muvafık ise de bu kanunda yeri yoktur.

REİS — Takriri reyî âlinize arz edeceğim, bir daha okutturuyorum.

(Konya Mebusu Naim Hazım Efendinin takriri tekrar okundu.)

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Efendim İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun tadiline taallûk eder.

REİS — Konya Mebusu Naim Hazım Efendinin takririni reyî âlilerine arz ediyorum. Bu takririn nazarı dikkate alınmasını kabul eden arkadaşlar lütfen ellerini kaldırsın. Aksini de reye koyacağım. Nazarı dikkate alınmasını muvafık görmiyen arkadaşlar lütfen ellerini kaldırsın. Nazarı dikkate alınmamıştır.

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — Müsaade buyurunuz, takririm Lâyiha Encümenine havale buyurulsun.

REİS — O başkadır. Her zaman havale edilebilir.

(Erzurum Mebusu Cazim Efendinin takriri tekrar okundu.)

REİS — Efendim Cazim Efendinin takririni de reyî âlinize arz edeceğim.

VASİF B. (Saruhan) — Reis Bey müsaade buyurun. Efendim «Mevkut muallimler bu kayıttan müstesnadır» bu kaydı maddenin sonuna koyamayız. Çünkü istisna edilen kayıt yalnız hususi bir hizmet talimiye ve ilmiyeden başka bir vazife ifa etmemelerinden ibarettir. Aşağıdaki cümlede «Sabit muallimler mekteplerin talimatnamelerinde tasrih edilen idari ve ilmî vazifeleri de ifa etmekle mükelleftirler» diyor. Halbuki mevkut muallimler ifa etmekle mükellef değildir. Bir mektepte mubayaa meclisinde veyahut inzibat meclisinde mevkut bir muallim olabilir, mektep idaresi lüzum gösterir. Meselâ bir mubayaa vazifesi olur. Her hangi mubayaa meclisine girebilir fakat böyle bir sarahat yoktur. Olabilir ki, bir mevkut muallim çok kuvvetli bir inzibat muallimi olabilir, inzibat cihe-tinden faydası görülebilir ve meclise alınabilir ve haftada bir defa yapılacak olan inzibat meclisine o da memnuniyetle girebilir. Onun için kayıttan istisna yalnız hususi hizmeti ilmiye ve talimiyeden başka bir şey ile işgal etmemeleri hakkında olmalıdır ki, o vakit anlaşılabilir.

CAZİM Ef. (Erzurum) — O halde sabit muallimler kaydının kalkması lâzımgelir ki, mutlâk surette anlaşılın.

REİS — Efendim Erzurum Mebusu Cazim Efendinin teklifi vechile maddenin nihayetine (mevkut muallimler bu kayıttan müstesnadır) fıkrasının ilâvesini kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın. Aksini reye koyacağım. Kabul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

Efendim, Zonguldak Mebusu Tunalı Hilmi Beyin kanunun heyeti umumiyesine dair takriri vardır, onu okuyacağız:

Riyaseti Celileye

Koskoca Türkiye Büyük Millet Meclisi Maarif Encümeni Mazbata Muharririnin de muvafakatiyle bu lâyihadan Arapça, Acemce kaide-lerle yazılmış olan sözleri Türkçeye çevirmek kararını vermişti. Hattâ Mazbata Muharriri bu vazifeyi üzerine almıştı. Lâyihayı Meclisin kararına göre tashih edip de Meclise getirecek idi. Sözünü tutmamıştır. Lâyihanın encümene iadesini teklif ederim.

Zonguldak
Tunalı Hilmi

REİS — Bu takriri nazarı dikkati âlinize vaz'edeceğim.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Kararınızda durunuz.

VASIF B. (Saruhan) — Mazbata muharriri olan arkadaşınız geçenki celsede bu noktai nazara memnuniyetle iştirak etmişti ve mebus arkadaşlarımızdan vâkı olacak ihtarati nazarı dikkate alacağını va'detmişti. Hilmi Beyefendi dört maddenin müzakeresinde nerede idiler? Ve böyle bir şey niçin ihtar etmediler, bunu kendilerinden soruyorum?

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Efendim, Hilmi Beyefendi vazifesini gözetmezlikte bulunamaz. Öyle bir vazife gözettiler ki..

ZEKİ B. (Gümüştane) — (Hilmi Beyefendi) olamaz, (Hilmi Ağa) olur.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Meclisin kıymetli vakitlerini beyhude geçirmek istemedi. Çünkü mazbata muharriri bey ve diğer arkadaşlar dediler ki : Böyle madde, madde uğraşacak olursak vakitler beyhude yere gider, binaenaleyh bana müsaade ederseniz, ben gelecek celsede size arapça, acemce kaidelerden tecrیدهilmiş, çizilmiş bir lâyiha getireyim.

VASIF B. (Saruhan) — İkinci karar öyle değildir. Siz ihtar edecektiniz, arkadaşlar ihtar edecekti.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Ben öyle biliyorum, şimdi kanunun biran evvel çıkmasını istiyorsanız, Maarif Encümeni Mazbata Muharriri olan zeki arkadaşımız bu zekâvetini göstersin ve bize bir lâyiha getirsin. Hemen lâyihayı geriye alsın. Yarım saat içerisinde düzelir, fakat ben burada madde, madde sizin kabul ettiğiniz (Tutamak) dediğim prensip itibariyle eğer mefkûremi müdafaaya kalkışırsam arkadaşlar, emin olunuz kanunun beş on gün gecikmesini intacetmiş olursunuz.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Bu sözlerinizle kanunun çıkmasını geciktiriyorsunuz, Beyefendi.

REİS — Hilmi Beyin takririni reyî âlinize vaz'ediyorum. (Ret sesleri)

Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Akşini de rey'e koyacağım. Kabul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir efendim.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Vah zavallı ana dilim. (Handeler)

REİS — O halde on birinci maddeyi rey'e koyacağım. Kabul edenler el kaldırsın. Etmeyenler el kaldırsın. Madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 12. — Muallimler otuz sene icrayı tedrisat ile mükelleftirler. Sabit muallimler staj müddetinde bin beşyüz kuruş maaş alırlar. Muallimlik unvanını ihraz ettikleri tarihten itibaren maaşları bin yediyüz kuruşa iblâğ edilir.

VASIF B. (Saruhan) — Efendim, «Muallimler otuz sene icrayı tedrisat ile mükelleftir» kaydını bilâhara encümen yaptığı tetkikte anladı ki, bu kayıt, haşıvdır. Çünkü zaten mevcudolan bir şeydir. Binaenaleyh arkadaşlar on ikinci madde hakkında beyanı fikrederlerken muallimler otuz sene müddetle tedrisatla mükelleftir kaydının mülga olacağını nazarı itibara alarak lütfen ifadei meram buyursunlar.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Efendim usul hakkında bir şey arz edeceğim. Bu mazbatanın zirinde Maliye Vekili Hasan Fehmi Bey muhalif kaldıklarını söylüyorlar. Bu maddeler ciheti maliyeye taallük ettiğinden dolayı acaba evvelâ Maliye Vekili Hasan Fehmi Beyin mütalâasını öğrenmek muvafık düşmez mi? Bunu nazarı dikkatinize arz ederim.

REİS — Efendim Feridun Fikri Beyin teklifi usul hakkındadır. Maliye Vekili Beyefendi bu kanuna muhalif olarak imza etmişlerdir ve hakikaten maaşlar hakkındaki maddelerin Muvazenei Maliye Encümenine de uğraması esas itibariyle muvafıktır. Reyî âlilerine vaz'edeceğim.

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — Adliye memurlarının maaşatına da Maliye Vekili Bey muhalif idi. Fakat zam kabul edildi.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Reis Beyefendi 12, 13, 14 nü maddeler encümene gitmelidir. Diğerlerini müzakere edebiliriz.

RÜŞTÜ Pş. (Erzurum) — Maaş meselesinin kanunda yeri yok.

REİS — Maaş meselesine aidolan 12, 13, 14 nü maddelerin Muvazenei Maliye Encümenine gitmesini..

VASIF B. (Saruhan) — Efendim Encümenin noktai nazarını arz edeyim. Bu zamların bütçeye taallüku yoktur. Muvazenei Maliye En-

cümenine gidecek olan tahsisat bütçeleridir. Her sene yapılan zamlardır. Halbuki arkadaşlar kanununun en esası ruhu budur. Muallimleri bütçe kadrolarının tahribatından kurtarmak için yapılmış bir kanundur. (Çok doğru sesleri) Müsaade buyurunuz efendim. Bu sene on bin lira zam yapacağız. Gelecek sene belki otuz bin lira olacaktır. Acaba bugün Muvazenei Maliye Encümeni veya Maliye Vekili Beyefendi beş sene sonra yapacağı bir zam hakkında bir fikir ve kanaat sahibi olabilir mi ve Meclisi Âliniz kabul buyurur mu ki, her sene bu kanun tekrar Muvazenei Maliye Encümenine gitsin? Binaenaleyh bendeniz bu kanunun Muvazenei Maliye Encümenine gitmesinin veği alâkasını görmüyorum. Bu, bir teşkilât kanunudur, muallimler kanunudur ve her sene bu esasa göre bütçe yapılacaktır ve yapılacak olan bütçeyi Muvazenei Maliye Encümeni, hattâ Meclisi Âliniz tetkik buyuracaktır. Onun için bendenize kanunun müzakeresine devam lâzımdır. (Devam sesleri)

REİS — Efendim Maliyeye mütaallik olan 12, 13, 14 ncü maddelerin Muvazenei Maliye Encümenine havalesini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. (Ret sesleri) Aksini reyî âlilerine vaz'edeceğim. Aksini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir. Müzakeresine devam edilecektir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim bendeniz maddenin birinci fıkrası hakkında söz söyleyecektim, fakat Mazbata Muharriri Beyefendi o fıkranın kaldırıldığını söylüyorlar. Binaenaleyh sözümden vazgeçiyorum.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Arkadaşlar bu madde iyice tahlil edildiği vakit burada bir şey var. (İşitemiyoruz sesleri) Merak buyurmayınız şimdi işittirim.

Mektepten neşet eden bir efendi staj müddetini ikmal ettikten sonra - yani bir sene geçtikten sonra - defaten binbeşyüz kuruş maaş alacaktır. Ve muallimlik sıfatını ihraz ettikleri vaksit maaşları 1 700 kuruşa iblâğ edilecektir.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Azdır az.

ZEKİ B. (Devamla) — Az veya çok o bahsi diğer. Yalnız bunda bir mesele var. Aynı sakaf altında bu lâyhâi kanuniye Meclisi Âlinizden çıkmadan evvel aynı tahsili âliyi görmek şartıyla yâni erken doğmak taliinden dolayı beş, on sene evvel metkepten neşet eden bir efendi

bu maaştan mahrum kalacak mıdır? Filvaki bunu takibeden 26 ncı maddede bunun ciheti tabikiyesi her ne kadar gösteriliyor ise de arada büyük bir fark görüyorum.

Beş seneyi bir devrei tekâmül addederek on sene için iki zam kabul ediyoruz. Ve beş sene için bir zam kabul ediyoruz. Halbuki lâyhâi kanuniyenin meriyülicra olmaya başladığı dakikadan itibaren beher iki senede bir terfi vardır. Bunda pek büyük bir adaletsizlik gördüğüm için onların da aynı maaş almasını Heyeti Celiye teklif ediyorum. Çünkü maariften, ilimden, irfandan parayı esirgemediğimizi göstermiş olacağız.

REİS — Feridun Fikri B.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Vazgeçtim.

REİS — Süreyya Bey.

AHMED SÜREYYA B. (Karesi) — Bendenizin sözleri iztihazi olacak onun için burada söyleyemem.

REİS — Kürsüye teşrif buyurunuz burada söylersiniz daha iyi olur.

AHMED SÜREYYA B. (Karesi) — Efendim maddenin birinci fıkrasında haşiv, zaid olduğu ve binaenaleyh tayyedileceği Mazbata Muharriri Bey tarafından söylendikten sonra ikinci fıkraya - ki fikrai aslıye oluyor - «sabit muallimler staj müddetlerinde binbeşyüz kuruş maaş alacaklardır.» diye başlıyor. (Sabit muallimler) kaydı mevkut muallimleri bittabi bu fıkranın haricinde bırakıyor, onların staja tâbi olacakları ise kabul ettiğimiz 3 ncü maddenin mutlakiyet ifadesinden anlaşılıyor. Mevkut muallim olmak tabii bir kabahat değildir. Ve tabii muallim unvanına mâni olamaz. Onlar da staja tâbi olacaklarına nazaran staj müddeti esnasında onlara da bir maaş verilmek lâzımdır. Fakat miktarı maaş tasrih edilmemiştir. Encümen Mazbata Muharriri Beyden bu ciheti soruyorum.

RUSEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — O, onördüncü maddede vardır.

AHMED SÜREYYA B. (Karesi) — Yoktur, 13, 14, 15 ncı maddelerde yoktur efendim.

RUSEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Biri, onördüncü maddedir.

VASIF B. (Saruhan) — Zeki Beyefendi bir noktai nazar serd ettiler. Bunun esası hakkın-

da bir şey söyleyemeyeceğim. Yirmidördüncü madde geldiği zaman noktai nazarımı söylerim. Bendeniz de arz ederim. Bunun bu madde ile alakası yoktur. Onun müzakeresi esnasında arkadaşlar da noktai nazarını arz eder. Zeki Bey de arz eder. Yirmidördüncü madde şimdi muallimlerin noktai nazarını kabul eden bir maddedir. Meclisi Âli tabii bir noktai nazarı kabul eder efendim. Bu maddede biri yoktur efendim.

Sürevva Beyefendinin buyurduklarına gelince; onikinci madde sabit muallimler hakkındadır. Binaenaleyh mevkuat muallimler hakkındadır ve iddia buyurdukları sev burada vârit değildir. O geldiği zaman bendeniz de o zaman encümen namına kendilerine istirahat edeceğim. Fakat on ikinci madde taallûku yoktur. Ondördüncü madde geldiği zaman - Sürevva Bevin buyurdukları çok vârittir - o da ondördüncü maddeye ait bir meseledir. Binaenaleyh onikinci maddenin reye vaz'ını rica ediyorum.

RESİD AĞA (Malatya) — Bir sev soracağım. Şimdi efendim 1 500 - 1 750 kuruş maas verilecek deniyor. Dörtvüz kuruş maas alan memurların maası verilmiyor. Nerede kaldı bunlara verilecek. Acaba Maarif Vekâleti hususu nazarı itibara almış mıdır? Vevahut hiç bir şey olmadan kâğıt üzerinde mi yazacaksınız?

VASİF B. (Saruhan) — Efendim evvelce de arz ettim ki, bu kanun encümünde müzakere edilirken Maarif Vekili Beyefendi, Müsteşar Beyefendi ve Orta Tedrisat Müdürü Bey hazır ediler ve vekâletin de buna, noktai nazarı inzâm etmiştir. Yani Hükümetle beraber, müstereken yapılmıştır ve Hükümetin noktai nazarı da buna lâhik olmuştur. Bunda bir şey yoktur.

ABDULLAH B. (Trabzon) — Efendim, 12 nci madde staj müddetinde alınacak maasın miktarına müteâirdir. Binaenaleyh Sürevva Beyefendinin mütalâaları pek vârittir. Ondördüncü maddede muallimlerin maasatına müteâiliktir. Staj zamanlarına ait değildir. Mevkuat muallimler darümuallimini âliyeden mezun olacaklarına nazaran ne alacaklardır. Tasrih edilmek lâzımgelir.

VASİF B. (Saruhan) — Efendim arz ediyim. Mevkuat muallimler maddesine geldiğimiz zaman bu, orada staj müddetinde şu kadar alırlar,

şu kadar alırlar diyerek tasrih edilecektir. Bu noktai nazara da istirahat edeceğim.

REİS — Buyurun Ruşen Eşref Bey. Söz istemistiniz.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Hayır efendim bendeniz ondördüncü madde için söz istedim.

REİS — Efendim başka söz isteyen yoktur. Bu maddenin müzakeresini kâfi görenler, lütfen el kaldırsın. Aksini reyi âlinize arz ediyorum. Kâfi görmiyenler lütfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

Efendim, (30) sene icrayı tedrisatla mükelleftirler, fıkrasının haşivden ibaret olduğunu ve tayvını Maarif Encümeni teklif ediyor. Bu fıkrayı tayyetmeyi muvafık görenler, lütfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'edeceğim. Tayvını muvafık görmiyenler lütfen el kaldırsın. Tayvı muvafık görülmüştür. O halde efendim madde su seki alıyor:

Sabit muallimler staj müddetinde binbeşyüz kuruş maas alırlar. Muallimlik unvanını ihraz ettikleri tarihten itibaren maaşları (1 700) kurusa iblâğ edilir.

REİS — Maddeyi bu şekilde reyi âlinize arz edeceğim. Maddeyi bu suretle kabul edenler, lütfen el kaldırsın. Aksini reyi âlinize arz ediyorum. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Madde kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Muallimlik maası müddeti hizmetin yirmibirinci senesine kadar üçer sene ve bundan sonraki müddette ilkişer sene fâsıla ile muntazaman üçeryüz kuruş tezyüdedecek bu müddetin yirmiyedinci senesinde beşbin kurusa baliğ olur.

RAHMİ B. (Sivas) — Bendeniz, bu maddede hesap işinde, bir yanlışlık olduğunu hissediyorum. Malûmuâliniz bu madde sabit muallimlere aittir. Sabit muallimlik unvanını aldıkları vakit maaşları (1 700) kurustan başlamak yirmibirinci senesine kadar üçer sene fâsıla ile üçeryüz kuruş, yani her sene yüz kuruş zam görmüş oluyorlar. Şu halde 20 nci sene nihayetinde, esasen (1 700) kuruş maasla vazife başladığına göre (2 100) kuruş daha zam görerek (3 800) kuruş maas alıyor sonra yirmiyedinci sene nihayetine kadar 21 ilâ 27 senelik müddetler arasındaki zaman altı seneye baliğ

oluyor. Altı senede üç tane iki sene vardır. Her iki sene de üçeryüz kuruş zam gördüğüne nazaran (900) da o eder, (4 700) kuruş olur. Halbuki burada (5 000) kuruşa baliğ olur deniyor. Burada böyle bir yanlışlık görüyorum. Bilmiyorum, ihtimal ki, yanlışlığı bendeniz yapıyorum. Binaenaleyh bendeniz, maddeyi şu suretle şey ediyorum. Sabit muallimlerin maaşatı müddeti hizmetlerinin (15) nei senesi nihayetine kadar (3) er sene ve bundan sonra iki sene fâsıla ile muntazaman üçeryüz kuruş teza-yüdederek bu müddetin hitamında besyüz kuruş zammolunur denmelidir. Bu suretle bu müddetin yirmiyedinci senesi nihayetinde muallimlerin maaşatı (5) bin kuruşa iblâğ edilmiş olur. Müddet yine aynıdır. Fakat hesaplıca bir şey yapılmış olur. (15) sene nihayetine kadar her sene yüz kuruş ve (27) nei senesi nihayetine kadar da on senelik müddede ikiseryüz kuruş zam görmek suretiyle beşbin kuruşa baliğ olur. Binaenaleyh maddenin bu suretle tashihini teklif ediyorum.

ARDIULAH B. (Trabzon) — Efendim! Buradaki yanlışlığı arkadaşım söylediler. Ben de aynı şeyi söyleyecektim. Yalnız bu suretle değil, her sene ne miktar zammolunacaksa aynı göstererek tereddüdü izale etmek lâzımdır. Gerek bu, gerek diğer maddelerde, dört her yerde yanlışlık vardır. Encümen bunu tashih etsin. Ve o yolda tashih ederek buraya göndersin. Hem onüçüncü ve hem de ondördüncü madde yanlıştır.

MAARİF ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ VASİF B. (Saruhan) — Efendim hesap doğrudur. Yani mebde ve münteha itibarıyla doğrudur. Yalnız yirmiyedinci sene nihayetinde (5 000) kuruş olur, deniliyor. Daha önce arz ettim. Filyalki yanlışlıklar vardır. Fakat buradaki yanlışlık sehvi tabiidir. Binaenaleyh yirmivedi değil, yirmidokuzuncu senesinde beşbin kuruşa baliğ olur. Şeklinde tashih edilecektir. Binaenaleyh iki senede üçeryüz kuruş zammedilerek bu müddetin 29 neu senesinde (5 000) kuruşa baliğ olur şekli doğrudur efendim. Mucibi tereddüdülmamak için tekrar arz edeyim efendim. İlk 21 nei senesine kadar üçer sene fâsıla ile üç lira zammedilirse (3 800) kuruş eder. Geride (9) sene ka-

lır. Onun için de ikişer sene fâsıla zam kabul ediliyor. Binaenaleyh her iki senede üçeryüz kuruş zammedildiğine nazaran (1 200) kuruş eder. Üçyüz kuruştan (3×4) = (12) yani (1 200) kuruş eder efendim. (1 700) kuruş iptidaki maaşı vardır (2 100) kuruş, daha yakûn (5 000) kuruş eder efendim.

RAHİMİ B. (Sivas) — 29 neu senesi nihayetine kadar.

SÜLEYMAN SIRRI B. (İstanbul) — Şimdiye kadar muallimler hakkında yapılmış olan haksızlığı izale etmek için Maarif Vekâleti hakkaten güzel bir kanun lâyihası hazırlamıştır. Buna hiçbirimiz itiraz edemeyiz. Yalnız bendeniz biraz ifrat görüyorum. O ifrat da, yalnız muallimlerin terfii için alınan mikyas, kıdem mikyasıdır. Halbuki terfi ve tefeyyüz için üç şey nazarı itibara alınır. Kıdem nazarı itibara alınmakla beraber gayret ve ehliyet de nazarı itibara alınmak lâzımgelir. Sonra bizim memleketimiz için dördüncü bir mikyası nazarı itibara almalıyız. O da yakın vilâyetlerle uzak vilâyetler.. Hiçbir muallim, tabiidir ki, uzak vilâyetlere gitmek istemez. Binaenaleyh bu maddede arz ettiğim üç mesele ile beraber bir de encümenin, uzaklık ve yakınlık meselesini nazarı dikkate alarak bize bu babta başka bir madde hazırlamasını rica ederim. (Takrir verin sesleri)

REİS — Başka söz istiyen yoktur. Bu maddenin müzakeresinin kifayetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Akisini reye vaz'edeceğim. Kâfi görmiyenler lütfen el kaldırsın. Kâfi görülmüştür. Tadil tekliflerini okuyoruz:

Riyaseti Celileye

Eshabi mucibesini şifahen arz eylediğim onüçüncü maddenin berveçhi âti tadilini teklif ederim.

Sivas
Rahmi

Madde 13. — Sabit muallimlerin maaşı müddeti hizmetinin onbeşinci senesi nihayetine kadar üçer sene ve bundan sonraki müddete ikişer sene fâsıla ile muntazaman üçeryüz kuruş teza-yüdederek bu müddetin yirmiyedinci senesi nihayetinde beşbin kuruşa iblâğ olunur.

Riyaseti Celileye

(Müddeti hizmetin) yerine (hizmeti müddetinin) denilmesini teklif ederim.

Zonguldak
Tunalı Hilmi

REİS — Efendim Tunalı Hilmi Beyin takriri veçhile «müddeti hizmet» terkibi yerine «hizmet müddeti» terkinin vaz'ını kabul edenler lütfen el kaldırsın. (Ret, ret sesleri) Aksini reyi âlilerine arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim. (Handeler)

Sivas Mebusu Rahmi Beyin tadil takririni reye vaz'edeceğim.

(Sivas Mebusu Rahmi Beyin takririni tekrar okundu.)

MAARİF ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ VASİF B. (Saruhan) — Efendim. Zannederim, bu ciheti bendeniz evvelce arz ettim. (27) nci senesi değil (29) neu senesidir. Hesapta yanlışlık yoktur.

RAHİMİ B. (Sivas) — Efendim hesabı tasarih buyurdular. Yalnız bir nokta kaldı. Bendenizin teklifim, 27 sene müddeti hizmet olduğuna nazaran yapılmıştır. Encümenininki 29 seneye mahsustur şimdi bir muallim bir sene beşbin kuruş maaş alacaktır ve bu suretle otuz sene vazifesine devam edecektir. Hiç olmazsa o kadar vazife görmüş olan bir muallime üç sene beşbin kuruş maaş verilsin.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Verelim efendim, esirgemiyelim.

REİS — Efendim Sivas Mebusu Rahmi Beyin tekliflerini reyi âlinize arz edeceğim. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reyi âlinize arz edeceğim. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim. O halde madde şu şekli almıştır.

VASİF B. (Saruhan) — Müsaade buyurunuz efendim maddeyi takrirlerle beraber encümenine iade buyurunuz. Hiç olmazsa bir yanlışlık yapmayalım.

REİS — Efendim encümen istiyor, maddeyi encümenine veriyoruz.

Madde 14. — Mevkuat muallimlerin maaşatı bin kuruştan başlayarak her üç senede yüz kuruş zammolanmak suretiyle yirmibeş sene nihayetinde iki bin kuruşa bâliğ olur.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Efendiler mevkut muallimlerle, sabit muallimlerin maaşatı noktai nazarından bu iki madde arasında çok fark vardır. Sabit muallimler, bin-yedyüz kuruşla vazifeye başlıyorlar. Mevkuat muallimlerin, mevkut olduklarından dolayı böyle bin kuruştan başlıyorlar. Sabit muallimler lisan dersi gibi, sarf ve nahiv gibi böyle birtakım herkesin okutabileceği dersleri okutuyorlar. Bunlar, ihtisasa ait dersler değildir.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Çok yanlıyorsunuz, Ruşen Eşref Beyefendi..

RUŞEN EŞREF B. (Devamla) — Müsaade buyurun. Ona mukabil olmak üzere felsefe okutan vardır, iktisat okutan vardır. Bunlar bu okuttukları ihtisat derslerinden bin kuruş alırlar ve en nihayet ikibin kuruş alabilirler. Binaenaleyh buna dikkat etmek lâzımdır. Ondan sonra demin Süreyya Bey arkadaşımın söylediği ve Vasif Bey arkadaşımızın da kabul buyurduğu gibi mevkut muallimlerin staj müddetine dair hiçbir şey söylenmemiştir. Binaenaleyh mevkut muallimler staj müddetine ait ne kadar maaş alacaklarsa o tasarih edilmelidir. Bendeniz teklif ediyorum ki, bu sınıf muallimlerin de mağdur kalmamaları için hiç olmazsa bunların da maaşına bir şey ilâve etmek ve tıpkı sabit muallimlerin zamlarından yaptığımız gibi aynı derecede ilerletmek lâzımdır. (Doğru sesleri) Onun için diyorum ki, «mevkut muallimler staj müddetince bin kuruş maaş alırlar. Muallimlik unvanını ihraz ettikleri tarihten itibaren bin ikiyüz kuruş alırlar ve hizmetinin yirmibirinci senesine kadar her üç senede ve yirmibirinci senesinden yirmidokuzuncu senesine kadar her iki senede bir zam görmek suretiyle tıpkı diğer muallimler gibi terfi etsinler» Binaenaleyh bu suretle yaparsak ümid ediyorum ki, onların da mağduriyetlerine meydan vermemiş oluruz ve iki muallim arasında birisi sabit, diğeri mevkut bulunmaktan dolayı bir ayrılık, gayrılık da gözetmemiş oluruz.

VASİF B. (Saruhan) — Encümen bu teklifi memnuniyetle, teşekkürlerle kabul eder. Eğer Heyeti Celile nazarı itibara alırsa bu maddeyi lütfen reye koyunuz, ondan sonra encümenine havale buyurunuz.

AHMED SÜREYYA B. (Kanesi) — Efendim Mazbata Muharriri Beyin on dördüncü

maddenin müzakeresi esnasında mevkuat muallimlerin staj müddeti esnasındaki maaşlarının tediyesi hakkındaki tekliflerinin infazını talebediyorum.

VASİF B. (Saruhan) — Bu takrirden var efendim.

RAGİP B. (Kütahya) — Muallimlerimizin refah içinde yaşamaları hepimiz için matluptur. Fakat vaziyeti maliyemiz itibarıyla bakınız yirmi yedi sene bilââram muallimlik edecek olan bir adama en nihayet beş bin kuruş maaş verilebilir. Her halde muallimlikte yirmi yedi sene vucut yıpratıcı bir efendinin en nihayet hakkı beş bin kuruş maaş almaktan ibaret kalıyor. Halbuki mevkuat muallimler diğer cihetlerden de vazife alarak yani mektepten tasarruf edecekleri saatlerden istifade ederek diğer yerlerden para alacaklardır. Bu noktadan vaziyeti maliyemizi nazarlardan uzak tutmamak icabeder. Malûmuâliniz muallimlere verilen para onların maiyetine masruf olacak miktarda olması matluptur. Halbuki mevkuat muallimlerin mesleki doğrudan doğruya muallimlik değildir. Diğer vazife de ifa edebilirler. Halbuki sabit muallimlik olursa diğer bir vazife alamaz. Muallimliği meslek üttihaz etmiştir. Mesleki ona mânidir muallimliğine bir ârizadır.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarî Sahib) — Hayır âriza değildir. Başka mektepte de ders okutmak içindir.

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — Bendeniz de aynı fikre iştirak ediyorum. Çünkü mevkuat muallimler müstesna olduğu gibi bunlar mektepte idari vazifeli ifa etmekle de muvazaf değildirler. Meselâ hıfzıssıhha dersini deruhde eden bir muallim hariçte icrayı tababet edebilir. Binaenaleyh Ragıp Beyin beyanatı doğrudur.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Bir harf hatası ile Arapça farisice kâidesiyle yapılmış bir kanunu tebdil için bir takrir verdim. Yalnız Ruşen Eşref Bey gibi bir arkadaşımız ki muallimlikle, muharriirlikle maarifçilikle ve saire ile iştigal eder bir zattır. Nasıl olur da (Kalûbelâ) daki bir zihniyeti hâlâ kendisinde bulunduruyor?

Efendiler, âcizane bir iki eserimde tekrar tekrar yazmış ve demişim iki milleden en çok

hizmet eden elifbayı öğreten, elifbayı yazandır dedim. Bir iptidaiye muallimi, arkadaşlar en büyük müderrislerden daha büyük muallimdir.

VASİF B. (Saruhan) — Bu iptidai kanunu değildir. Orta tedarisat kanunudur. O vakit mevzuubahsedersiniz.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarî Sahib) — Efendim orta tedarisat muallimlerinin mevzuubahsolduğunu unutmayınız.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Müsaa-de buyurun. Buyurdular ki hani bâzı muallimler vardır sarf öğretirler..

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarî Sahib) — Katiyen öyle birşey söylemedim tashih ediniz.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Kamun okutana, hukuk okutana en büyük paye verdiniz. En küçükler en büyüklerdir. (Yaşa sesleri) (Bravo sesleri) (Handeler)

RUŞEN EŞREF B. ((Devamla) — Yanlış düşünüyor efendim.

VASİF B. (Saruhan) — Ragıp Beyefendinin ve kendilerine iştirak buyuran Naim Hazım Efendinin fikirleri doğrudur. Eğer Ruşen Beyin sabit muallimler için verilen maaşları aynen mevkuat muallimlere verelim deseydi bu iddiaları varidolabilirdi. Fakat Ruşen Eşref Beyin takriri öyle değildir. Bunlar sabit muallimler gibi maaş alamamaktadırlar. Sabit muallimler üç yüz kuruş zam görüyor, mevkuat muallimler yüz kuruş zam görüyorlar. Yalnız Ruşen Eşref Beyin takririnde biraz fazlalık vardır. Hakikaten şimdi Heyeti Celilenizin şükran ile gördüğüm temayülüne nazaran bu zam biraz zayıftır. Biraz daha mantıki ve mutedil zam yapılsın. Bu esas Heyeti Celilenize nazarı dikkate alınır encümen havale edilir, encümen hesabını yapar, Heyeti Celilenize arz eder efendim.

RAGİP B. (Kütahya) — Bu fikre benzeniz de iştirak ediyorum.

REİS — On dördüncü maddenin müzakeresinin kifayetini reyîâlinize vaz'edeceğim. On dördüncü maddenin müzakeresini kâfi görenler lütfen ellerini kaldırsın. Aksini reye vaz'edeceğim. Müzakereyi kâfi görmiyenler lütfen el kaldırsın. On dördüncü maddenin müzakeresi kâfi görülmüştür. Takrirler okunacaktır.

Riyasete

(Maaşatı) yerine (Maaşları), Baliğ olarak yerine (Baliğ olurlar) denilmesini teklif ederim.

Zonguldak
Tunalı Hilmi

REİS — Efendim Tunalı Hilmi Bey (Maaşatı) yerine (Maaşları) kelimesinin konulmasını teklif ediyor. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. (Baliğ olur) yerine (Baliğ olurlar) kelimesini teklif ediyor.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — C yanlıştır efendim. (Yanlış sesleri).

VASIF B. (Saruhan) — Burası sarf mektebi değildir rica ederim.

REİS — (Baliğ olur) yerine (Baliğ olurlar) kelimesini kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Riyaseti Celileye

Müddeti hizmetle beraber gayret ve ehemmiyet ve uzak memleketler nazarı itibara alınmak üzere maddenin tadilini teklif ederim.

İstanbul

Süleyman Sırrı

REİS — Efendim, gerek bu maddede ve gerek bundan evvel kabul edilipte nazarı dikkate alınan ve encüme giden maddelerde müddeti hizmetle beraber gayret ve ehemmiyetleri ve uzak mahallerin de nazarı itibara alınmasını teklif ediyor. Bu takriri nazarı dikkate almak arzu buyuran rüfeka ellerini kaldırsın. Aksini reye vaz'edeceğim. Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. Bu suretle encüme havale edilmiştir.

ABDULLAH B. (Trabzon) — Efendim hesap da yanlıştır. Encüme o suretle havale edilsin.

Riyaseti Celileye

14 cün maddenin bervechi âti tadilini teklif ederim:

Mevkut muallimler staj müddetince bin kuruş maaş alırlar. Muallimlik unvanını ihraz ettikleri tarihten itibaren maaşları «1 200» kuruşa iblâğ edilir. Hizmetin yirmi birinci senesine kadar her üç senede ve yirmi birinci

seneden itibaren her iki senede yüz kuruş zam edilir.

Karahisarı Sahib
Ruşen Eşref

REİS — Efendim. Ruşen Eşref Beyin takririni reyâlinize vaz'ediyorum. Nazarı itibara alanlar lütfen el kaldırsın.

MÜNİB B. (Van) — Encümen istiyor.

REİS — Efendim encümen istiyor, encüme ne havale edilmiştir.

VASIF B. (Saruhan) — Nazarı itibara alınarak efendim...

REİS — Efendim nazarı itibara alınmayanlar lütfen el kaldırsın. Efendim ekseriyet nazarı itibara alınması taraftardır. Binaenaleyh nazarı itibara alınarak madde ile encüme gönderilmiştir.

MADDE 15. — Muallimlerin terfii maaşatı kademleriyle beraber vazifelerinin inkıtaa uğramamasıyla kaimdir. Esbabı sıhhiyeden başka herhangi bir sebep ve mazerete müstaidolursa olsun kendi ihtiyarıyla üç aydan ziyade açıkta kalan veya mezuniyet alan muallimin işsiz geçirdiği müddet, kademinden tenzil edilir.

TUNALI HILMI B. (Zonguldak) — Mevlisimizi pek meşgul etmemek için azın etmiş bulunuyorum. Mazbata Muharriri Beyden istirham ediyorum, not etsinler. Kabul buyurlarsa iş olur biter. (Muallimlerin terfi maaşatı) yerine (Maaşlarının terfii) denilmek iktiza eder. Hattâ yukarda (Tezayüd) kelimesi kullanılmış olduğuna göre zannederim, buna da (Artırmak) denilse daha iyi olur. Mamafih ben yalnız kaide meselesini arz edeceğim. (Vazifelerinin inkıtaa uğramamasıyla) deniliyor. Galiba bu da yanlıştır. Çünkü vazifeleri com olduğuna göre uğramaması demek doğru değildir. Binaenaleyh, buna da (Vazifelerinin inkıtaa uğramamaları) denilmelidir.

VASIF B. (Saruhan) — Yok beyim.. Bu dediğiniz sarf ve nahiv kavaidine muhaliftir bilmiyorsunuz.

TUNALI HILMI B. (Devamla) — Ben öyle biliyorum.. Sonra efendim (Esbabı sıhhiyeden) yerine (Sıhhatçe sebepler) demek lâzımdır.

VASIF B. (Saruhan) — Ben sizi sarf ve nahve aşına zannediyorum. Fakat siz bunu da bilmiyormusunuz. Onun için daha ziyade sarf ve nahve ehemmiyet vermen lâzımdır.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — (Her hangi) kelimesi başta ve sonda yazılmıştır. Tekrardan ibarettir binaenaleyh yanlıştır. (Her hangi) yerine (Veya hangi bir) denilmelidir, (İşsiz yerine (Açıkta) kelimesi kullanılırsa daha münasib olur.

REİS — Tunalı Hilmi Beyin teklifi üzerine mazbata muharriri beyin mütalâatı var mıdır?

VASIF B. (Saruhan) — Efendim (Muallimlerin maaşlarının terfii) şeklini kabul ediyorum. Sonra (Esbabı sıhhiyeden başka) yerine (Sıhhi sebeplerden) kabul ediyorum. Bu suretle madde reye konsun.

MAARİF MÜSTEŞARI ŞEFİK B. — Efendim zannediyorum ki işsiz kelimesi hafzedilirse daha iyi olur, çünkü mezuniyet alır, muallimlikten başka bir iş görür, işsiz kelimesinin tayyî daha ziyade lüzumlu gibi olacaktır.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarî Sahib) — Hasta olursa işsiz değil midir?

MUSTEŞAR ŞEFİK B. — Hayır; esbabı sıhhiye vardır. Mezuniyet kaydı vardır.

VASIF B. (Saruhan) — Kabul ediyorum efendim.

REİS — Neyi?

VASIF B. (Saruhan) — Efendim. İşsiz kelimesini lağvediyoruz. (Açıkta) kelimesini ilâve ediyoruz. Bu suretle Hilmi Beyin arzusu da oluyor demektir. Yani (Muallimin açıkta geçirdiği müddet kıdeminden tenzil edilir) şeklinde oluyor.

MADDE 15. — Muallimlerin maaşlarının terfii kıdemleriyle, vazifelerinin inkıtaa uğramamasıyla kaimdir. Sıhhi sebeplerden başka her hangi bir sebep ve mazerete müstenid olur sa olsun kendi ihtiyarlarıyla üç aydan ziyade açıkta kalan veya mezuniyet alan muallimi bu suretle geçirdiği müddet kıdeminden tenzil edilir.

REİS — Maddeyi bu suretle reyîâlin vaz' ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Hiçbir muallim kanunen müstelzimi ceza olan ahval haricinde bir sebep ve bahane ile memuriyetinden azledilemez.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — «Hiç bir muallim kanunen müstelzimi ceza olan cürüm haricinde deniliyor». Malûmuâliniz her cürüm müstelzimi cezadır, fakat her ceza, mucibi âzil değildir. Meselâ bir muallim bittehevür bir talebeye bir tokat vurmuş..

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarî Sahib) — Vuramaz.

MAHİR Ef. (Kastamonu) — Vurur ya...

SÜLEYMAN SIRRI B. (Devamla) — Bu gayri kanuni bir haldir. Fakat muallimin âzlini icabettirmez. Binaenaleyh maddede (cürüm irtikâbeden muallimin âzli) yazılmalıdır. Şu halde şu maddede kanunen müstelzimi ceza olan ahval nedir? Talebeyi tekdîr etmek veya hut talebeye tokat vurmak müstelzimi cezadır. Fakat mucibi âzil midir? Binaenaleyh; bendenizce madde şöyle olsa daha muvafık olur kanaatindeyim. (Muallimler müstelzimi azil bir cürüm işlemeksizin bir sebep ve bahane ile memuriyetinden azledilemezler.)

VASIF B. (Saruhan) — (Hiçbir muallim kanunen azli müstelzim olan ahval haricinde bir sebep ve bahane ile azledilemez) şeklini kabul ediyorum.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Efendim bendeniz çok cebri fikrettim, bu maddeyi anlayamadım. Çünkü malûmuâliniz Ceza Kanununun 29 ncu maddesinde müebbeden rütbe ve memuriyetten mahrumiyet, 36 ncu maddesinde memuriyetten tard cezası, mahrumiyet cezası vardır. Yani ahkâmı cezaiyede bu babda sarahatı kâfiye vardır. Sonra orta yerde ayrı bir madde ile ifade edilecek bir fikri esasi de yok. Varsa, o var olan fikir tebellür ettirilmelidir, sonra ifade olunmalıdır.

AHMED HAMDİ B. (Bozok) — İdareten azli menetmek var.

FERİDUN FİKRİ B. (Devamla) — Şimdi onyedinci maddede: «İfayı vazifeden bilâsebeb imtina maarif veya mektep idarelerinin bihâkin şikâyetini davet edecek hareket ve devamsızlık muallimlerin tebdil ve azlini muciptir..» Gibi bu ifade vardır. Bendenize kalırsa bu iki mad-

deyi tevhidetmek lâzımgelir. Bu maddeler tev-
hidedilmedikten sonra zaten ahkâmı umumiye-
mizde muvakkaten ve müebbeden müstelzimi
tardolan ahval musarrahtır. Ne ifade etmek is-
tiyorsak tabrikatta birtakım yanlışlıklara ma-
hal vermemek üzere vâzih surette, ifade etme-
liyiz. Binaenaleyh encümünde bu husustaki fik-
rin ne olduğunu ve bu 16, 17 nci maddelerin
ikisini birden vâzih bir surette ifade etmesini
rica ederim, ondan sonra mütalâatımı arz eyle-
rim.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Efendim ben bu
maddenin üç madde ile iltibasını görüyorum.
Bir defa onaltıncı madde «Hiçbir muallim ka-
nunen müstelzimi ceza olan ahval haricinde bir
sebepe ve bahane ile memuriyetinden azledile-
mez» Maarifin yükselmesi esas itibariyle bu
madde ile kabildir. Yoksa muallimlerin idari
bir vaziyette dama taşı gibi mütemediyen na-
kil ve tahvilleri ile bizde maarif yükselmez.
Yoksa şunun, bunun iltimasıyla, şu kaymaka-
mın, hâttâ şu mebusun, bu mebusun iltimasıyla
muallimler dama taşı gibi gidip geldi mi? Mek-
tep yok demektir. Onyedinci madde de... Sonra
burada en ziyade buhran tevli dedecek onseki-
zinci madde varki orada noktai nazarıma arz
edeceğim. Sunu ve taksiri olmadan bir mual-
lim açıkta kalırsa altı ay zarfında maaşını ala-
bilir deniyor. Sonra yukarda da «Bir kanuna
istinadetmeden ve kanunen müstelzimi ceza
ahvalde bulunmadan azledilemez dediğimiz hal-
de maalesef bundan sonra gelen 18 nci maddede
sunu ve taksiri almaksızın açıkta kalan mual-
limlerden bahsediliyor. Onun için bu madde
hakkında Mazbata Muharriri Beyin mufassal
malûmat vermesini rica ederim.

NAİM HAZİM Ef. (Konya) Efendim sebeb-
siz, kanunsuz azlolunmamak her mumur ve mu-
allime verilmesi lâzımgelen bir haktır. Bu hak-
kın orta tedrisat muallimlerine ait kanunda da
teb'it edildiğinden dolayı meslekim namına
Hükümeti ve Encümeni tebrik ve tebail ederim.
Bir memur, bir muallim vazifesini emniyetle ya-
pabilmek için evvelâ mevkiinden olmalı. Sebeb-
siz olarak mevki ve vazifesinden azlolunmıya-
cağına dair kendisine bir kanaat verilmelidir. Bu
itibarla memurlarımız da hüsnü hizmet eder.
(Çok doğru sesleri) Sonra efendim, bendeniz

bir muallimin sebepsiz naklolunmamasına da
taraf tarım. Çünkü mektebine alışı ve talebe-
nin ilmi ve ruhî hayatını tetkik etmiş, fikrî
marazları tetkik ve teşhis eylemiş olan bir mu-
allimi isındığı mektepten uzaklaştırmak bir nevi
azildir. Binaenaleyh meslekdaşlarımı bundan sı-
yanet için azil kelimesinden sonra tebdil kelime-
sinin ilâvesini teklif ediyorum.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Aşağıda
gelecektir.

NAİM HAZİM Ef. (Devamla) — Muallim-
ler esasen lâyenazildir. Şunun, bunun arzusuna
göre sebepsiz, keyfi olarak şunun, bunun fikri
ile - Zeki Beyin buyurduğu gibi - dama taşı gi-
bi oraya, buraya nakil ve tahvil edilmemelidir.
Ve sonra maddedeki müstelzimi ceza olan ahval
ve azli mucibolan ahval diyelim; bu, lisan mese-
lesidir. Lisanın istiklâlî bir milletin hakiki istik-
lâlidir. Yine milletin hakiki varlığını gösteren
lisandır. Bendeniz Posta Kanununu kabul etti-
ğiniz zaman sesimi çıkarmadım, ağız açmadım.
Çünkü benim ihtisasıma taallûku yoktur. Fa-
kat bir muallim sıfatıyla muallimlere ait kanun-
da onlara aidolan mefkürenin lisanı yükseltmek
gayesinin bu kanunda gösterilmesini istiyorum.

TALÂT B. (Ardahan) — Efendim kanunen
müstelzimi ceza olmaz ama bir cürmü ahlâki
teşkil edecek bâzı ahvali mezmume ile de mut-
tasıf muallimler biliyoruz. O cürmün kanunen
bir cezası yoktur. Fakat ahlâksızlıktır. Bina-
enaleyh bu maddenin başına «Hüsnü ahlâk sa-
hibi» kelimesinin ilâvesini teklif ederim. (Asıl
dır sesleri) Asıl olduğu için arz ediyorum.

MÜNİB B. (Van) — Suiistimale en ziyade
sebepe bir şeydir.

TALÂT B. (Devamla) — Başka memuriyet-
le de pek ehemmiyeti olmıyan bâzı haller var-
dır ki maalesef bunu zikretmek istemiyorum.
Evsafı mezmume ile muttasıf muallimler var-
dır. Orta tedrisat çağında bulunan genç efen-
dilerin ahlâkını bozacak muallimlere tesadüf
olunur. Bu, kanunen müstelzimi ceza ahvalden
değildir. Ahlâksızlıktır. Binaenaleyh «hüsnü ah-
lâk sahibi olmak» kelimesinin buraya ilâvesini
teklif ederim. İsterseniz kabul ediniz.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Asla
efendim, muallim demek hüsnü ahlâk sahibi
demektir.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Sarahaten yazılısın
efendim.

RAĞIB B. (Kütahya) — Efendim söz söyleyen arkadaşlarımız pek güzel ifade ettiler. Bu maddenin burada lüzumu vardır. Gerçi menfi hükümler ifade eden maddeler kanuna giremez. Şu yapılamaz, bu böyle olamaz gibi ifadeler kanunda olamaz. Fakat şimdiye kadar birçok defalar gördüğümüz ve maalesef Hükümetin hemen ananesi hükme geçmiş bir şekil vardır ki kanunda yeri dahi olmadığı halde idareten falan memurun filân yere, falan muallimin filân yere kaldırıldığı ve ondan muallimlerin çok zarar gördükleri vâkıdır. Zarar yalnız muallimlere değil, Hazinenin harcırah vermek vesair birçok masarifat ihtiyarıyla pek çok mutazzar olduğu hepimizce malûmdur. Onun için Hükümetin ruhandan bunu söküp atmak, yani idareten iş yapmak, kanununun hilâfında iş yapmak ruhunu söküp atmak için böyle bir maddenin konulmasına bendeniz de taraftarım.

NAİM HAZİM Ef. (Konya) — Efendim muhterem Talât Beyefendi buraya «Hüsnü ahlâk sahibi» gibi bir kaydın konulması fikrinde bulundular. Bendeniz bu kaydın katiyen aleyhindeyim. Yalnız muallimlerde değil, dünyada bütün memurlarda hâttâ en yüksek payeyi ihraz eden adamlarda bile ahlâksızlık bulunabilir. Buraya böyle bir kaydın konulmasını hem ahlâklı, hem ahlâksız muallim bulunduğunu kabul etmek olur. Bunu meslek nâmına katiyen kabul edemem.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisar Sahib) — Çok doğru, hakkıâliniz var.

HALİL B. (Zonguldak) — Efendim bu madde münasebetiyle ötedenberi zihnimde bir mevki mahsus tutan bir meseleyi arz etmek istiyorum. Malûmuâliniz memlekette bir Kanunu Ceza vardır. Zümre ve sınıf tefrik etmeksizin herkes hakkında caridir. Fakat Kanunu Cezanın zımında mevcudolan mevaddın hemen kısmı azamı herkes tarafından ika edilmesi mümkün olan efali ihtiva ediyor. Halbuki bâzı ceraim vardır ki, zümrelerin bizzat kendileri için cürüm teşkil ettiği halde o zümrenin haricinde olan diğer bir zümreye nazaran haizi ehemmiyet bir fiil değildir. Bundan şu neticeye vasıl oluruz ki, her zümrenin kendine has cürüm addolunacak birtakım efali vardır. Şu halde her zümrenin kendine göre bir Kanunu Cezası olmak icabeder. Bundan dolayı ordu, Askerî Ceza Kanununu kabul etmiştir. Bu Ceza Kanununda va-

zaifi askeriyede gerek, hazar ve gerek seferde ne kadar cürüm irtikâbedilmek mümkün ve muhtemel ise hemen bunların kâffesini nazarı itibara almış ve her biri için ayrı ayrı ceza tertibetmiştir. Mesaliki mülkiye dahi şayanı şükrandır ki, Meşrutiyetten sonra polis mesleki için bunu nazarı dikkate almış, her ne kadar Askerî Ceza Kanunu kadar umumi ve şâmil bir tarzda değilse bile oldukça umumi bir talimatname vücuda getirmiş ve polis meslekine mensup kimselerin ika ettiği ceraimi, takibetmek üzere, tetkik ve muhakeme etmek üzere bir polis divanı vücuda getirilmiştir. Binaenaleyh, bendeniz diyorum ki, eğer memurini mülkiye için şimdiye kadar olduğu gibi istikbaldê de hattı hareketlerini tanzim edecek elde bir Kanunu Ceza bulunmazsa hiçbir vakit bu dağdağalardan kurtulmanın imkânı yoktur. Her vakit mafevk makamda olan zat, daha aşağıda bulunan bir zatın her hangi bir hareketini cürüm adeder ve azleder.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Onyedinci maddede vardır.

HALİL B. (Devamla) — Azletmese bile, bu hakkı tahdit etsek bile, bundan maslahatı âme müteessir olur. Mafevk makam ile mâdun makam arasında fark kalmaz. Memlekette anarşi hâsıl olur. Şu halde bendeniz bu maddenin, yâni onaltıncı maddenin «Hiçbir muallim kanunen müstelzimi ceza olan ahvalden maada hiçbir sebep ve bahane ile azledilemez» esasının muhafazası ile beraber her encümen gibi Maarif Encümeninin de muallimlerin kendi sahalarını dâhilinde ika edebilecekleri efalden hangilerinin cürüm addedileceğini ve bu cürümlerin her birine ne gibi cezalar tâyin edilmesi mümkün olabileceğini temmül ederek bir kanun veya bir nizamname tanzim edip Heyeti Celilenize sevk etmesini teklif ederim ve bu kanunun kabulünü rica ederim. Bu teklifim, yalnız Maarif Encümenine ait değildir. Bütün encümenlerin bu nokta nazarı, nazarı dikkate almalarını rica ederim.

KÂZİM VEHBİ (Ergani) — Efendim bendenizden evvel gelen refiki muhteremim maddeye (Hüsnü ahlâk sahibi) gibi bir kayıt ilâvesi lüzumundan bahsettiler. Malûmuâlileri, memleketin idarei dimağiyesini deruhde etmiş insanlardır. Bunlar, faziletin, irfanın, her türlü mealî ahlâkiyenin timsali addolunurlar.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisar Sahib) — Çok doğru...

KÂZİM VEHBİ B. (Devamla) — Binaenaleyh, muallimliği heyeti umumiyesi itibariyle tezyif eden bu gibi isnadati rededer meslekimi tenzih ederim. Fakat efendiler, her şey gibi fazilet de nispidir. Kemali mutlak, ancak zata mutlaka mahsustur. Binaenaleyh, muallimlerden de bir cürmü ahlâkinin, secayayı meslekiye haricinde her hangi bir hareketin suduru muhtemeldir. Bu takdirde tabiidir ki, onun mensubolduğu mektep idaresi o ahlâksızlık isnadedilen muallim hakkında tetkikat yapar ve neticeye göre muamele kanuniye icra ediliyor. Yoksa lâalettayin bir kayıtle «Hüsnü ahlâk sahibi olmıyan muallimleri mektep müdürü azleder, tebdil eder» diye bir kayıt korsak bunun tabikâtındaki neticesini lütfen teemmül buyurmanızı istirham ederim. Sonra bizde ahlâk, ne şekilde telâkki edilmiştir? Bir mektep müdürü olabilir ki, kendisinin şahsi fikirlerine itaat etmiyen ve kendisine dalkavukluk yapmaya tenezzül etmiyen bir muallime, ahlâksızlık isna deder. Fakat efendiler, bu hakikatte ahlâksızlık mıdır? Binaenaleyh bendeniz bu kaydın ilâvesinin katiyen aleyhindeyim. Çünkü âtideki madde bunu tekeffül etmiştir. Yani maksadım şudur: Maddeye her hangi bir suretle böyle bir kaydın ilâve edilmemesini teklif ederim ve bunu hassaten istirham ederim.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisar Sahib) — Hakınız var.

HALİD PŞ. (Ardahan) — Arkadaşlar ilk defa huzuru âlinize çıkıyorum. Sebebi, ahlâki meseledir. Bendeniz, ahlâki gayeyi, daıma gerek meslekimde ve gerekse maiyetimde bulunanlara karşı şiddetle takibetmiş bir adam olduğum için beyanatta bulunacağım. Kendim bekârim. Ne kızım vardır. Ne kız kardeşim vardır ve ne de genç bir kardeşim vardır. Yalnız gördüğüm şudur : Şark'ta ve Garb'ta erkek muallimler, kız muallimler, yani mürebbii vatan olan hocalar, her vakit ahlâkî harekette bulunmuyorlar. Onun bunun çocuklarını kendi şehvaniyetleri altında bulunduruyorlar. O efendileri ahlâksız olarak yetiştiriyorlar. Ben biliyorum ki, ashâbı namustan bir çokları erkek evlâtlarını bilhassa kız evlâtlarını mektebe veriyorlar.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisar Sahib) — Bir meslek mevzuubahistir. Bunlar kaç kişidir rica ederim?

HALİD PŞ. (Ardahan) — Efendiler silsileyi kelâmını bozmayınız. Ben söyleyeceğim. Ondan sonra onlar cevap verebilirler. Bu, memleket meselesidir, ahlâk meselesidir. Ben başka bir şeye ehemmiyet vermem. Ben kendi mantakamda mürebbiye olan kızların, kaymakamla, şununla, bununla, zabitanla, kumandanlarla, münasebatı gayrimeşruda bulduklarını biliyorum ve bu adamlar himaye ediliyor. Halbuki ben kendi oğlumu, kızımı bilmem ne için o mektebe göndermiyorum. Binaenaleyh elde mevcudolan kanunlar gayrıkâfidir. Böyle meslek meselesinden dolayı «şudur, budur» diye lâkırdı anlamam. Ben de askerim. Askerler için bir şey söylendiği vakit kusursa ben de o kusuru söylerim. Kusur değilse onu müdafaa ederim. Efendiler hepimiz hayatı memuriyetten yetmiş kimselersiniz. Kabahati saklamamahsınız. Saklarsanız memlekete en büyük ihaneti yaparsınız. (Alkışlar) Ben en son bulunduğum yerde efendiler - namusumla temin ederim - bir kız babası geldi. - Böyleleri çoktur ya. En yakın olması itibariyle söylüyorum - diyor ki : «Ben kızımı mektebe vereceğim. Fakat aktris vaziyetli bir muallimenin terbiyesi altına nasıl terk edeceğim? Ben namuslu adamım» Vallahi böyle söylemiştir.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Hakikate tercüman oluyorsunuz.

HALİD PŞ. (Devamla) — Olabilir ki, bir mütaassıbın ruhunu söylüyorum. Olabilir ki, Heyeti Umumiyenin fikrini arz ediyorum, bilmiyorum. Benim gördüğüm budur. Dikkat ettiğim budur. Benim emir ve kumandamda bulunan yerlerde, bütün kazalar ve nahiyelerde tatbik etmiş olduğum usul budur. Ben Şarklı olmamakla ve bu usulü her tarafta şiddetle tatbik etmemle beraber bütün bulunduğum yerlerde ki, halk namuskârlığımdan dolayı bana merbuttur efendiler. (Alkışlar)

VASİF B. (Saruhan) — Müsaade buyurur musunuz?

HALİD PŞ. (Devamla) — Heyeti umumiyesine teşmil etmiyorum. Ben kıymetli, güzide arkadaşlarımız için değil, fenalar için söylüyorum.

TALÂD B. (Ardahan) — Bana beş - on muallimin ismini tasrih ettireceksiniz. Beni buna mecbur edeceksiniz.

VASIF B. (Saruhan) — Efendim bu kanunen müstelzimi ceza olan ahvalden başka hiçbir muallimin her hangi bir sebepten azledilmelerini temin ve tasrih eden bir maddedir. Arkadaşlar, şimdiye kadar muallimler, maalesef memurlarımızın olduğu gibi, birçok şahsi arzuların bazice ihtirası oluyorlardı. Birçok şahsi tesirlerin zebunu idiler. Maarif Encümeni bu maddeyi çok haizi izzet, çok yüksek olarak kabul ettiği muallimliği şunun bunun pençesinden kurtarmak için koymuştur. Bunda hepimiz aynı fikirdeyiz. Maksat ve arzu kanuni bir sebeboldan her hangi bir muallimin azledilmemesidir. Bunda müşterek olduğumuza göre müzakerenin teferru ederek başka bir vadiye girdiğini görüyorum. Arkadaşlar, ahlâksız olan bir adam şüphesiz kanunen mucibi azil bir hal işlemiştir. Fakat tasavvur buyurur musunuz ki, Halid Paşa Hazretlerinin işaret ettikleri veçhile ahlâksızlığı sabit olan bir muallimi maarif tutabilir ve kanun bunu affedebilir, buna imkân var mıdır? Rica ederim. Kanun dendiği zaman - Halil Bey ve diğer arkadaşlarının dedüklerini gibi - kanunu ceza anlaşılmasın. Bunda kanun denildiği zaman bir muallim ne vakit ve nasıl azledilir, ne zaman tecziye edilir diye mekteplerin talimatnamelerinde bir esas vardır ve sarihtir. (Gürültüler) Rica ederim Reis Bey. Sözümlü inkıtaa uğratmasınlar. Müzakereye bu suretle devam imkân yoktur. Biz dinliyoruz onlar da dinlesinler.

REİS — Devam buyurumuz.

VASIF B. (Devamla) — Mekteplerin talimatnamelerinde sarahat vardır. Bir muallimin ne vakit meslekünden ihraçedileceğine dair sarahat mevcuttur. Halil Beyefendinin fikirlerine tamamen iştirak ediyorum. Arzu buyurursanız bunları tekrar tesbit edelim. Bir teklif yapınlar, encümen şükranla kabul eder. Bir muallim hangi ahvalde mucibi azil bir cürümde bulunmuş olur, onları tesbit edelim. Kabul ediyorum, fakat bugün elde mevcut kanunlarda, bir muallim ne vakit azledilir buna dair esas mevcuttur ve bu kanundan maksat da budur. Arkadaşlar, gerek Talât Beyefendi ve gerek Halit Paşa Hazretleri ve diğer bâzı arkadaşlarımız,

muallimlik mesleğinde bâzı ahlâksızların bulunduğunu ifade ediyorlar. Arkadaşlar, eğer Halit Paşa Hazretleri ve gerek refikî bu meseleyi, yalnız bu adamları, bu kanunun mevzuubahsolduğu zaman ifade etmemeli idiler. Bu meseleyi, memleketin bütün deruni za'fı mevzuubahsolurken ifade etmeli idiler. Hangi meslek, hangi sanat vardır ki, böyle ahlâksızlıkla alûde değildir. Yalnız muallimler kanunu müzakere edilirken mi bu mevzuubahsoluyor ve bu maraz ortaya atılmıştır? (Alkışlar)

TALÂT B. (Ardahan) — Çocuklarımızın ahlâkını ötekiler bozmuyorlar.

VASIF B. (Devamla) — Efendiler muallimlik mesleğinde senelerce bulunmuş bir arkadaşınız sıfatiyle söylüyorum. İfade edilen kısım ekalli kalıdır. Bizzat biz muallimler, böyle âdi adamları meslekimizden ihraçetmek istiyoruz. Bu kanunları bunun için yapıyoruz ve muallimliği bir mesleki mahsus haline ifrağ ediyoruz ve bu kanunla muallimliğe bir kıymet veriyoruz.

Arkadaşlar şimdiye kadar efkârı umumiye ve Meclisi Aliniz muallimliğe bir kıymet vermiş midir ki, mukabilinde tam bir ahlâk istiyorsunuz. Bunu sizden sorarım. Meclisi Aliniz ilk defa olarak bu kanunu müzakere etmektedir. Kanun çıktıktan ve muallimlik aziz ve kıymetli bir meslek haline geldikten sonra bu gibi ahlâksızları görürseniz, hep beraber onların tart ve azlını istiyelim. Rica ederim, gözlerinizi maziye çeviriniz, memlekette bulunan bütün mesleklerde bu tereddii ahlâk mevcudolabilir. Bu, memleketin içinde esaslı bir marazdır. (Hayır, hayır sesleri) (Gürültüler) (Ayak patırtıları)

ZEKİ B. (Gümüşane) — Millet neciptir.

AHMED SÜREYYA B. (Karesi) — Türk Milleti nezihdir. Millet Meclisi kürsüsünden millet tahkir edilemez. (Millet münehzehtir sesleri) Millette tereddii ahlâk yoktur.

VASIF B. (Saruhan) — Sözlerimi anlayın, sonra gülrültü yapın. (Gürültüler)

AHMED SÜREYYA B. (Karesi) — Millet çok yüksektir. Reis Bey, vazifenize davet ediyorum. Milleti tahkirden bu efendiyi menediniz. Millet tahkir edilmiştir. Hem de millet kürsüsünden memleketin heyeti umumiyesine ahlâksızlık isnadolunamaz.

REİS — İzahat verecekler efendim (Vasıf Bey sözünü geri al) (Yanlış anlaşıldı sesleri)

VASIF B. (Devamla) — Efendiler izah edeyim. Rica ederim efendiler ben milleti tahkir etmedim ve bütün millete teşmil etmedim.

REİS — Efendim Vasıf Beyefendinin ifadâtında, bu ahlâkı umumîdir fikri kendi noktai nazarlarıdır.

VASIF B. (Saruhan) — Hayır efendim, kendi noktai nazarım değildir. Tasrih ediyorum. Yanlış anlaşılmıştır. (Geri alsın sesleri)

HAMDULLAH SUPHİ B. (İstanbul) — Yanlış anlaşıldı. Reis Bey.

VASIF B. (Saruhan) — Efendiler milletim hakkında öyle bir şey anlamışsınız. Ben de onun bir ferdi olmak hasebiyle bunu kabul etmiyorum. Ve sözümü geri alıyorum. Böyle bir şey ifade etmedim. Rica ederim maksadım şu idi. Muallimler arasında ahlâksızlar vardır, buyurdular ve siz de bunu alkışladınız. Ben diyorum ki, millet mevzuubahis değildir. Muallimler arasında bu ahlâksızlıklar varsa bunu, yalnız bu kanunî müzakere edilirken mevzuubahsetmek doğru değildir diyorum. Bu, umumi bir marazdır. İstedığınız zaman mevzuubahsediriz. Millet mevzuubahis değildir Rica ederim arkadaşlar, milletim ahlâksızdır sözünü nereden çıkardınız ki, güdültü yapıyorsunuz? Si-

ze sorarım. Böyle bir şey yoktur. Arkadaşlardan bâzıları 16, 17 nei maddeyi müşterek görüyorlar. Bu noktai nazara bendeniz de iştirak ediyorum. Arzu buyurursanız 16, 17 nei maddeleri birleştirelim. Bu suretle mutlak olan maddeler tevhid edilmiş olur ve mesele kalmaz.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — İki maddenin tevhidî lâzımdır. Ayrı ayrı olmaz.

VASIF B. (Saruhan) — Pekâlâ kabul ediyorum.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Reis Bey usul hakkında bir teklifte bulunacağım. Her iki maddenin tevhidî müzakeresini teklif ettik, onu reye koyunuz.

REİS — Efendim. 16, 17 nei maddelerin tevhidini muvafık görürseniz bu iki maddeyi encüme iade edelim. Tevhiden bize gelsin bu maddeleri tevhidî takrir olunmak üzere encüme havalesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Bu maddeler tevhidî takrir olunmak üzere encüme havale olunmuştur. Bu hususta verilen takrirleri de berayı malûmat encüme tevdi edelim.

Efendim yarın saat birbuçukta içtima etmek üzere Celseye nihayet veriyorum.

Hitamî müzakerat; saat : 4,50

